

Zakonska ureditev raziskovalne dejavnosti in nova organizacija ZP Iskra

V okviru „paketa“ zakonov o samoupravnih interesih skupnosti (SIS) bo do konca leta sprejet tudi Zakon o raziskovalni dejavnosti in samoupravnih interesih raziskovalnih skupnosti (ZR). Predlog tega zakona je bil objavljen v čas. Delo kot priloga — 29.10.1974.

Ker bo ta zakon še posebej pomemben za bodočo organiziranost raziskovalno-razvojnih dejavnosti v ZP Iskra, želimo opozoriti na nekatere njegove aktualne določbe in na nujnost njihovega upoštevanja pri zasnovah samoupravnih sporazumov o združevanju v branžne delovne organizacije. Poleg tega želimo opozoriti na predstojajoče volitve delegacij za raziskovalno skupnost (RSS), ki naj zagotovijo ustrezno zastopanost organizacij Iskre oz. elektrokovinske industrije v njej.

Osnovne določbe zakona, ki zadevajo raziskovalno delo in njegovo organiziranost, so naslednje:

Raziskovalna dejavnost obsega temeljno, aplikativno in razvojno raziskovalno delo (1. člen). Zato do sledno uveljavljamo načelo, da je razvojna dejavnost sestavni del raziskovalnega dela, za katerega je značilno, da ima elemente novosti.

Raziskovalne organizacije se organizirajo lahko:

a) kot raziskovalne delovne organizacije (RDO); tedaj so raziskovalni zavod (samo kot pravni pojem).

b) kot temeljne raziskovalne organizacije združenega dela (TOZD), ki so ali v sestavu razisk. zavoda ali pa v sestavu druge delovne organizacije (n.pr. branžne DO)

c) kot raziskovalne enote v sestavu TOZD ali DO.

Značilno za razisk. organizacije (RO) pod a) je, da imajo ustanovitelja ki je lahko org. združenega dela vseh stopenj ali druga družbenopravna oseba. Ustanovijo se s samoupravnim sporazumom.

TOZD pod b) so po nastanku podobne TOZD-om iz proizvodnje, tj. formirajo se na podlagi sklepa zbora del. ljudi te organizacije.

Tako RDO kot TOZD pa imajo obvezno svoj statut in svet kot organ upravljanja, v katerem pa so poleg delegatov same RO še delegati ustanoviteljev in ali uporabnikov razisk. dela. S statutom, ki ga za RDO obvezno potrjujejo ustanovitelji, za TOZD pa DO, v katere sestavu je TOZD, se določijo zadeve, v katerih mora biti doseženo ločeno soglasje (!) tudi delegatov ustanoviteljev oz. uporabnikov v Svetu RDO ali TOZD. To pa so lahko vsa ključna vprašanja, s čimer se lahko zagotovi ustrezna in-

terenca proizvodnih organizacij — uporabnikov — na delo „njihovih“ RO. To dejstvo izhaja iz ustavnega principa, da je raziskovalna dejavnost posebnega družbenega pomena in so zato samoupravne pravice teh organizacij potrjene določeni družbeni ingerenci oz. ingerenci ustanoviteljev in uporabnikov te dejavnosti.

Raziskovalne DO ali TOZD se torej pri upravljanju bistveno razlikujejo od proizvodnih DO ali TOZD, ki v delavskih svetih nimajo delegatov izven kolektiva in sami neodtujljivo odločajo o vseh zadevah. Če želimo torej zagotoviti v sedanjih in bodočih razvojnih organizacijah v branžah neposreden vpliv proizvodnje, je prav, da dobijo te organizacije ustrezni raziskovalni status, saj so v resnici organizacije posebnega družbenega pomena in bodo v njihovih svetih, kot omenjeno, obvezni delegati ustanoviteljev in uporabnikov, ki dvodomno odločajo o vseh bistvenih vprašanjih. Ni torej nobenega razloga, da se ne bi formirale v branžah ustrezne raziskovalne organizacije, bodisi kot RDO ali TOZD, ker je ingerenca proizvodnje na njihovo „obnašanje“ zagotovljena ravno z raziskovalnim statusom.

Razisk. enote (RE) pod c) so sicer tudi razisk. organizacije, vendar nimajo svojega statuta, ampak urejajo nji-

(dalje na 2. strani)

Dne 18. 11. t. l. je bila na obisku v Sloveniji delegacija iraških železnic. Namen njenega obiska je bil seznaniti se z možnostmi Iskrinih tovarn pri modernizaciji iraških železnic. Visoke goste je najprej sprejel pomočnik generalnega direktorja ZP Iskra za stike z javnostjo Boštjan Barborič — od tam je tudi slika — zatem pa so obiskali nekatere Iskrine tovarne.

ISKRA — AVTOELEKTRIKA, NOVA GORICA

Branžno organiziranje napreduje

Razgovor z direktorjem Industrije avtoelektričnih izdelkov v Novi Gorici JOŽETOM ERŽENOM

„Prosimo, povejte nam, katere dejavnosti bodo zajete v predvideni branžni organizaciji avtoelektričnih izdelkov?“

„V tej predvideni novi branžni organizaciji, ki naj bi jo TOZD formirale kot branžno delovno organizacijo, se bo poleg obstoječega programa, ki ga v sedanji DO opravljajo štiri TOZD (zajema pa proizvodnjo zaganjalnikov, dinami in alternatorjev, ustreznih regulatorjev, magnetnih vžigalnikov in vžigalnih tuljav za vse vrste avtomobilске, motorne, traktorske ter motociklistične industrije — od moto-

Vloga te vrste proizvodnje v sklopu ZP Iskra se torej krepi. S tem pa bo seveda možno na lažji način reševati celotno poslovno problematiko tega področja.“

„Na kakšni stopnji so trenutno priprave na reorganizacijo?“

„Že omenjena vsebina in pomen reorganizacije sta bila hkrati osnova za pristop k samemu izvajanju. Te priprave so trenutno v naslednji fazi v razpravah predstavnikov družbenopolitičnih organizacij ter vodilnih struktur TOZD, ki bodo sestavljale branžno delovno organizacijo, je bil v celoti sprejet predlagani koncept nove organizacije. V teku so organizacijske in druge priprave, ki bodo omogočile sprejetje odgovarjajočih samoupravnih aktov, še posebej Samoupravnega sporazuma o združevanju v branžno delovno organizacijo. Na osnovi tega sporazuma bodo delavci sprejeli dokončno odločitev na zborih delavcev, s čimer bo zaključena tudi faza odločanja o tem. V ta namen je že v pripravi dokončna oblika besedila Samoupravnega sporazuma, s katerim naj bi bili regulirani vsi odnosi v TOZD v okviru branže DO. S tem aktom bo vsebinsko definirana in omogočena uresničitev prenosa tistega dela razvojnih funkcij, ki so se dosedaj odvijale v okviru IRI ter Iskra-Commerce. Te sedaj prehajajo v branžne DO. V našem primeru se bodo te funkcije in službe, ki jih opravljajo, vključile v delovna področja skupnih služb DO. Ti deli služb pa bodo še vnaprej ostali na sedanjih lokacijah.“

Gledé samih organizacijskih priprav bi lahko rekli naslednje: do konca tedna bodo pripravljena določila samoupravnega sporazuma. Po dogovoru bo to organizacijsko in tehnično izvedeno tako, da bo kot osnova vzeta obstoječa Samoupravni sporazum DO Industrije avtoelektričnih izdelkov, dodana pa mu bodo potrebna nova določila. Za obravnavo in sprejetje teh določil je v pripravi potrebna vsebinska obrazložitev in okvirni koncept nadaljnjega razvoja Industrije avtoelektričnih izdelkov. V ta namen so imenovani odgovorni nosilci te reorganizacije. Menimo, da bomo na ta način mogli uresničiti reorganizacijo v okviru dogovorjenih rokov. Posebej pa so v pripravi tudi še vsi drugi ukrepi, ki naj bi s 1. 1. 1975 zagotovili operativno funkcioniranje te industrije.“

V.B.R.

S SEJE SINDIKALNEGA ODBORA ZP ISKRA

Na dnevnem redu vprašanje rekreacijskega centra Iskre

Seja sindikalnega odbora ZP je obravnavala analizo samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za graditev Iskrinega rekreacijskega centra v Pineti pri Novigradu.

Udeležence sestanka je najprej vršilec dolžnosti upravnika Počitniške skupnosti Iskra Janez Šilc seznanil z dejavnostjo in problemi po objavi samoupravnega sporazuma za graditev rekreacijskega centra. Opozoriti je na nekatera nerazumevanja v določenih Iskrinih organizacijah, saj so nekatere izmed organizacij negativno odgovorile na pobudo za graditev tega prepotrebne objekta. V zvezi s tem je treba povedati, da ni vedno le pomanjkanje denarja tisto, ki zavira sprejetje dokončnega sklepa in sploh začetek graditve. V nekaterih delov-

nih organizacijah se namreč nekateri vodilni delavci ne morejo izkupati iz starega gledanja na „sindikalne počitnice“, so pa seveda tudi prišli do izraza nekateri subjektivni odkloni.

Po govoru Janeza Šilca se je razvila živahna razprava, ki je na splošno vzeto pokazala veliko zanimanje nekaterih, da bi ta, kot mu nekateri pravijo, solidarnostni objekt končno le pognal korenine. Med vprašanji, ki so najpogosteje na podobnih srečanjih o graditvi Pinete, kot je bilo to največkrat na ustih razpravljalcev: cena pensiona v novem objektu ter število postelj, s katerimi bo razpolagala določena Iskrina delovna organizacija. O višini cene penzijskih storitev bi bilo zdaj še prezgodaj govoriti, koliko postelj pa bo dobila posamezna de-

lovna organizacija, pa je moč ugotoviti že zdaj.

Sindikalni delavci so za tem na hitro obravnavali predlog za določitev članov uredniškega odbora glasila Iskre. Predsednik sindikata Jože Čebela je sporočil, da mora sindikat v sodelovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v branžah pripraviti za prvo zasedanje skupščine ZP predlog za člane uredniškega odbora.

Po določitvi kandidatov za člane odbora za delavski nadzor pri SOZD Elektrokovinske industrije Ljubljana je predsednik komisije ZB ZP France Križnar predlagal, naj bi na eni izmed prihodnjih sej sindikalnega odbora spregovorili tudi o vprašanju plačilne bilance znotraj Iskre, v zvezi s tem pa tudi o izvozu in uvozu.

V zadnji točki dnevnega reda je Jože Čebela spregovoril o reorganizaciji sindikata, sprejeti na 8. kongresu Zveze sindikatov Slovenije, združevanju sindikalnih teles Iskre in Gorenja in drugih sindikalnih vprašanjih.

Lado Drobež

Nadaljevanje združevanja elektrokovinske industrije

V torek, 19. 11., so se v Ljubljani sestali predstavniki Združenega podjetja elektrokovinske industrije Maribor in Združenih podjetij elektrokovinske industrije Ljubljana. Dogovorili so se, da predlagajo samoupravnim organom takojšnjo ustanovitev skupnih komisij, ki naj bi pripravile ekonomski elaborat in postopek združevanja obeh sestavljenih organizacij združenega dela. Tako naj bi se 38.000 združenim delavcem Iskre in Gorenja že predvidoma koncem leta pridružil okoli 5.000 delavcev Elektrovine, Primata, Strojne, Strojkoplasta in Tovarne stikalnih naprav, ki so se pred nedavnim integrirale v SOZD — Združeno podjetje elektrokovinske industrije Maribor. S tem bo storjen pomemben nadaljnji korak v smeri samoupravnega združevanja in sredstev naše elek-

Jože Eržen — direktor Tovarne avtoelektričnih izdelkov.

ciklov do težkih vozil in avtobusov) proizvodni program bodoče branžne organizacije razširil še na proizvodnjo žarnic. Ta je prav tako namenjena potrebam vse avtomobilске industrije.“

„Katere potrebe narekujejo tako organiziranje in kakšne prednosti bo prineslo?“ „Vse navedeno hkrati pomeni, da se program udeležbe naše proizvodnje v avtomobilski industriji razširja na dodatne proizvode — avtomobilске žarnice. To samo po sebi spreminja vlogo in položaj te dejavnosti v okviru ZP“

trokovinske industrije, ki naj okrepi razvojne perspektive in socialno varnost delavcev. Lad

ISKRA — SPREJEMNIKI, SEŽANA

POTREBNI NOVI PROSTORI

Da bi rešili problem skladišč kemikalij in gorljivih snovi, signalno-varnostnih naprav, prevzemnih prostorov in dnevnega skladiščenja gotovih izdelkov ter minimalnih higienskih pogojev, bo v sežanski tovarni Sprejemniki nujno potrebno zgraditi dodatne prostore. Urediti pa bo treba čimprej tudi transportna pota, da bi lahko proizvodnja nemoteno potekala. Ureditev in zapiranje tovarni-

škega dvorišča bosta pri tem primarnega pomena.

Sledila bosta zamenjava provizorične transformatorske postaje in pa vprašanje družbene prehrane. Potrebe torej narekujejo realizacijo vseh postavk letnega plana, tudi letne stopnje akumulacije, saj bodo le tako zagotovljena zadostna lastna sredstva za izgradnjo prepotrebni novih prostorov. V.B.R.

S seje sindikalnega odbora ZP Iskra.

Iskra Commerce je v Portorožu pred nedavnim organiziral srečanje s predstavniki trgovske mreže za električne brivske aparate Braun Iskra. Na tem srečanju, ki je bilo izredno uspešno, so trgovcem pokazali nov tip brivnika Synchron. Najbrž bi bilo koristno takšna srečanja organizirati tudi za druge naše izdelke.

ISKRA-APARATI, LJUBLJANA

Proizvodnja v oktobru 1974

Doseženi finančni obseg končane proizvodnje je bil v mesecu oktobru skoraj enak kot v septembru, ker pa je bil mesečni dinamični načrt višji od septembrskega, smo ga za skupno proizvodnjo izpolnili s kazalnikom 107,38. S tem smo v desetih mesecih naredili po vrednosti za 3,6 % več, kot smo predvideli z dinamičnim načrtom.

Mesečno nalogo za domače tržišče smo izpolnili s kazalnikom 107,81, pri

tem pa je kazalnik kumulativno celo še ugodnejši, saj je obstal pri 108,51. Tudi dinamiko v izvozu smo v oktobru presegle in je kazalnik izpolnitve načrta 105, vendar v kumulativni še vedno ugotavljamo precejšen zaostanek, saj smo z oktobrom naredili le 84,05 % načrtovanega desetmesečnega obsega.

Po posameznih skupinah izdelkov smo dinamični načrt izpolnili z naslednjimi kazalniki:

	Mesec	Kumulativa
A. Domače tržišče	46,14	122,78
stikalni aparati	80,02	84,98
ind. elektron. naprave		
zašč. releji, elem. avtomatike	109,90	109,10
in signal. releji in naprave	683,94	495,78
rezerv. deli in usluge		
Skupaj	108,51	
B. Izvoz		
stikalni aparati	—	38,74
ind. elektron. naprave	59,16	66,07
zašč. releji, elem. avtomatike		
in signal. releji in naprave	118,24	88,54
SKUPAJ	105,64	84,05

(Dalje na 3. strani)

Zakonska ureditev raziskovalne dejavnosti in nova organizacija ZP Iskra

(nadaljevanje s 1. strani)

hovo upravljanje statut ali drugi splošni akti tiste proizvodne DO ali TOZD, v okvir katerega sodi ta raziskovalna enota. Vse tri vrste RO pridobijo raziskovalni status, ko se registrirajo pri republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo, ki je (zaenkrat) za to pristojen. Za to bo potrebno predložiti dokumentacijo, iz katere bo razvidno, da je raziskovalno (torej tudi razvojno) delo temeljna dejavnost te RO, da ima program dela, da ima ustrezne kadre, da obstajajo možnosti za financiranje njene dejavnosti po programu in da je vključena v INDOK sistem.

V interesu tako posameznih TOZD in branžnih DO kot tudi ZP ISKRE kot celote je, da se čim več RO vseh oblik registrira na ta način. To ima namreč dva zelo pomembna aspekta:

1. Ob prenehanju IRI-ja nikakor ne sme nastati nikakršna, niti vsebinska, prekinitve kontinuitete raziskovalne dejavnosti v ZP ISKRA, ker bi imelo to hude, vsestransko negativne posledice. Nasprotno, načelo je, da se prej centralno organizirana raziskovalna dejavnost tako vsebinsko kot statusno z decentralizacijo le prenaša v neposrednejše odnose s proizvodnjo, organizirano po branžah. To pa pomeni, da naj bi imela branžno organizirana ZP ISKRA namesto IRI pač ustrezno

več registriranih RO, v okviru TOZD ali branžnih DO, ki pa bodo tesneje inženirsko povezane s svojim neposrednim proizvodnim zaledjem.

2. Raziskovalna skupnost bo po novem zakonu imela tudi v svoji Skupščini dvodomni sistem — zbor delegatov uporabnikov in zbor delegatov raziskovalcev. Ta dva zbora bosta ločeno odločala o vseh bistvenih vprašanjih — programu in sredstvih, obenem pa skupno s pristojnim zborom republiške skupščine odločala o prispevku za raziskovalno dejavnost. Podobna pariteta med uporabniki in raziskovalci bo tudi v vseh izvršnih organih RSS.

O podrobnih organiziranosti RSS in TPRS ter razdelitvi področij bo še pred koncem leta sklenjen ustrezní samoupravni sporazum, h kateremu naj bi pristopile vse organizacije združenega dela. Na podlagi njegovih določil bodo formirane ustrezne delegacije tako uporabnikov kot raziskovalcev.

Čim večji potencial registriranih raziskovalnih organizacij (vseh tipov) je torej za ZP ISKRA zato pomemben še iz tega drugega aspekta. Medtem, ko bodo delegati uporabnikov voljeni v vsaki proizvodni TOZD, pa bodo delegati raziskovalcev voljeni le v registriranih raziskovalnih organizacijah. V interesu ZP pa je, da jo v RSS zastopajo seveda delegati tudi njenih številnih raziskovalcev.

Zaenkrat bodo volitve delegatov raziskovalcev sicer še izpeljane v okviru pravno še obstoječega in registriranega IRI, pomembno pa bo to za tiste „razvoje“, ki se bodo po 1.1.1975 registrirali kot nove RO in s

Navedeni pregled nam kaže, da bi lahko mesečni načrt izpolnili še bolje, če bi uspeli doseči predvideni obseg proizvodnje v vseh skupinah izdelkov.

Največji zaostanek je pri industrijskih elektronskih napravah, tako v proizvodnji za domače tržišče, kakor tudi za izvoz. Osnovni vzrok zaostajanja je v pomanjkanju reprodukcijskega gradiva, posebno še uvoznega. Zaostala proizvodnja v tej skupini je tako obsežna, da že predstavlja resen prostorski problem, saj je pretežni del izdelkov iz tega programa zelo voluminozen.

Ker pa so proizvodni cikli v tej skupini tudi brez motenj zelo dolgi, saj te naprave zahtevajo precej dela, tako v osnovnih delavnicah, kot tudi v montaži in, katerega lahko opravimo le zaporedno, je razumljivo, da vse motnje pri oskrbi z reprodukcijskim gradivom navedeno problematiko samo še povečujejo in resno onemogočajo nadaljnje začetne akcije vse dotlej, dokler ne bomo uspeli nakopičeno nedokončano proizvodnjo v večji meri finalizirati.

Operativne rešitve mora najti nabavna služba, skupaj s finančniki in priskrbiti sortirano vse manjkajoče gradivo — strateške rešitve pa bo moral poiskati tudi razvoj s svojim oddelkom za standardizacije, saj preširok izbor gradiv pri tej proizvodnji nedvomno predstavlja bistveno pomanjkljivost, ki zelo zapleta že samo po sebi težjo nabavno problematiko, zlasti še pri uvozu potrebnih gradiv.

Zaostanek v oktobru pri stikalnih aparatih je nastal delno zaradi prepočasnih dobav uvoznega gradiva za TLB tipkala iz kooperacije z DDR. Pri tipkalih TLC pa so bile težave z rednim plačevanjem pošiljk, ki so že na carini. Pomanjkanje lastnih sestavnih delov pa je zavrlo proizvodnjo končnih tipkal KT. Ta izpad bi pa lahko preprečili le, če bi z večjo odgovornostjo in pravočasno zagotovili potrebne zmogljivosti v plastikarni.

Pri najmočnejši planski skupini zaščitnih relejev, elementov avtomatike in signalnih relejev ter naprav so kazalniki vrednostne izpolnitve dobri, razen kumulativne v izvozu. Lahko pa bi bili še občutno boljši, če bi bil dotok gradiv in lastnih sestavnih delov hitrejši in bolj sortiran. Številni drobni izpadi in zastoji zmanjšujejo izkoristek razpoložljivih zmogljivosti.

Ze sama grožnja, da bo do zastoja prišlo, psihološko negativno vpliva na delovni polet in tempo v proizvodnji, saj delavci v montažah podzavestno

tem volili nove delegate raziskovalcev iz branžnih organizacij.

Iz vsega navedenega izhajajo neposredne naloge:

a.) V samoupravne sporazume o združenju TOZD branžne DO in prevzemu ustreznih delov IRI-ja je treba vključiti določilo, da se bodo ustrežni TOZD-ji ali branžni „razvoji“ (obstoječi ali od IRI-ja prevzeti) organizirali v eno ali več raziskovalnih organizacij (RDO, TOZD ali RE), ki se bodo kot RO registrirale v smislu Zakona o razisk. dejavnosti in samoupr. interesnih razisk. skupnostih ter, da bodo kot take volile delegate raziskovalnih delavcev za raziskovalno skupnost.

b.) Ker bodo predstojee volitve delegatov uporabnikov za razisk. skupnost izvedene po sedanjih pravno obstoječih proizvodnih TOZD, naj bi v vsakem sedanjem proizv. TOZD ali OZD, ki se vključuje v branžo, predvideli v delegacijo uporabnikov ljudi iz proizvodnje, ki pa poznajo problematiko raziskov. dejavnosti in bodo lahko ustrezen partner delegatom raziskovalcev v organih raziskovalne skupnosti.

Sežnane delegatov za RSS iz proizvodnih TOZD, ki se bodo vključile v njihovo branžno DO, naj mandatarji za razvojno — inovacijsko področje branž čimprej sporočijo inovacijskemu področju ZP ISKRA (tov. Kobetu ali tov. Dolharju), obenem s shemo, katere in kakšne vrste RO predvidevajo v okviru svoje branže DO.

Miloš Kobe

Nadaljnje naloge sindikatov

V sklepih osmega kongresa Zveze sindikatov Slovenije, ki so jih sprejeli po široki javni predkongresni razpravi in po razpravi v kongresnih komisijah, je rečeno, da morajo delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela neposredno odločati o pogojih in rezultatih svojega življenja in minulega dela. Sindikati bodo pobudniki in nosilci takšnega samoupravnega sporazumevanja, ki mora omogočiti, da se bodo rezultati dela in poslovanja zrcalili v gospodarskem napredku organizacij združenega dela in družbe v celoti.

Delavci v organizacijah združenega dela bodo združevali delo in sredstva sporazumno z drugimi delavci v združenem delu, tako da bi pri tem, ko bodo uresničevali svoje, uresničevali tudi splošne družbene interese. Sindikati bodo stalno spremljali delo delegatov in delegacij v delavskih svetih, samoupravnih interesnih skupnostih, krajevnih in družbenopolitičnih skupnostih na vseh ravneh ter jim stalno pomagali pri dejavnosti v organizacijah združenega dela. Pri tem bo njihova posebna skrb, da skupščine samoupravnih interesnih skupnosti zažive kot enakopravni skupščinski zbori in da z drugimi zbori skupaj odločajo o politiki teh skupnosti.

Sklepi med drugim opozarjajo tudi na to, da se bodo sindikati zavzemali za skladno razvijanje samoupravnih družbenopolitičnih odnosov v kmetijskih zadrugah, obratih za kooperacijo in drugih oblikah združevanja delavcev in kmetov, tako kot tudi v drugih temeljnih organizacijah združenega dela. Politično pa bodo vztrajali pri tem, da kmetije — kooperanti na podlagi svojega dela čimprej dobe enak položaj v združenem delu kakor delavci. S tem jim bo omogočeno tudi, da postanejo člani sindikata.

Kar se tiče delavskega nadzora, je v sklepih rečeno, da deluje na podlagi pravilnikov o mestu in vlogi delavskega nadzora ter letnih programov dela. Sindikati bodo zato zahtevali, da te dokumente pripravijo in sprejmejo v vsaki temeljni organizaciji združenega dela in v vseh delovnih organizacijah. Preprečili bodo vsak poskus omejevanja svobode kritike in ugotovitve odgovornosti, ki bi jo zahtevali delavci, ti pa morajo za to dobiti vso neogibno politično zaščito.

Po sklepih osmega kongresa slovenskih sindikatov je povečanje osebne in družbenega standarda odvisno izključno od rezultatov dela. Zato bo dejavnost sindikatov usmejena v razvijanje vseh oblik povečevanja produktivnosti osebnega in družbenega dela, ker je to edini stvarni temelj za povečanje dohodka.

Sindikalne organizacije se bodo odločno uprle poskusom, da bi osebne dohodke izplačevali ne glede na samoupravno določena merila. V samoupravnih sporazumih, družbenih dogovorih in pri delitvi osebnih dohodkov bodo sindikati zahtevali uvedbo sistema bruto osebnih dohodkov. Sindikati razumejo prehod na bruto osebne dohodke kot logično posledico razvoja samoupravnih odnosov, v katerih združeno delo neposredno odloča o svoji skupni porabi in v ta namen združuje del svojega osebnega dohodka.

V sklepih je nadalje rečeno, da morajo delavci v združenem delu postati osnovni nosilci načrtovanja, in pri tem poudarjajo, da se bodo sindikati javno angažirali in zahtevali razprave o vzrokih morebitnega odmikanja od zastavljenih ciljev.

V poglavju o nalogah na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite je rečeno, da bodo sindikati politično podprli in namensko določili del dohodka za materialno preskrbo in opremo za potrebe ljudske obrambe. V obrambne priprave je treba še v večji meri kot doslej vključiti mladino in ženske.

Na koncu sklepov je rečeno, da se bo zveza sindikatov pridružila skrbi vse družbe za položaj naših delavcev, ki so začasno zaposleni v tujini. Žive namreč v specifičnih razmerah kapitalističnih mezdskih odnosov, zato si bodo sindikati prizadevali onemogočiti, da bi se odtujevali in izgubljali življenjsko povezavo z domovino. V družbenopolitičnih skupnostih bodo sindikati zahtevali, da se v razvojne načrte, gospodarsko in kadrovsko politiko vključijo tudi konkretni ukrepi za vračanje naših ljudi iz tujine.

LETO INOVACIJ

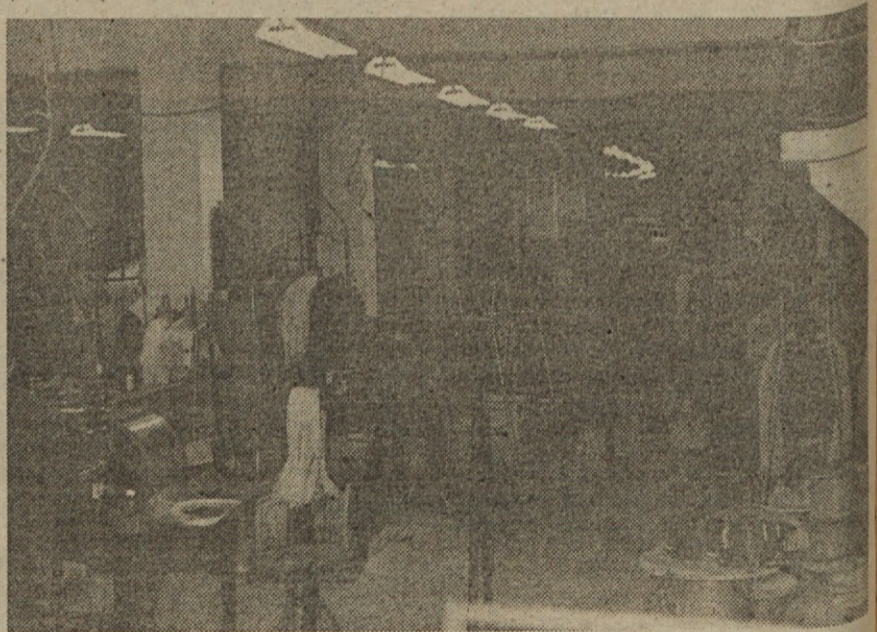
Zvezni komite za znanost in kulturo bo predlagal ZIS, naj bi skupščina SFRJ razglasila leto 1975 za leto tehnoloških inovacij in zaščite pravic industrijske lastnine v Jugoslaviji. To so sklenili 8. novembra na seji komiteja, ki ji je predsedoval Trpe Jakovlevski.

V okviru dosedanjih priprav na to akcijo so že izoblikovali osnutke programa dolgoročne in operativne narave. Za enega trajnih ciljev so si zastavili ustvaritev takšnega družbenega ozračja, ki bo pripomoglo k razvoju procesa inovacij in zaščite industrijske lastnine v naši državi. Sodijo, da bi inovacije morale postati sestavni del vsakodnevnega samoupravnega prakse organizacij združenega dela. Prav tako bi bilo treba čimprej ustva-

riti takšne družbene možnosti, da bi lahko v Jugoslaviji čim hitreje in ustvarjalno uveljavljali in izkoriščali tako domače inovacije kot celotno svetovno tehnologijo.

Vse razpoložljive sile družbe se morajo zavzeti za procese inovacij, začeti z delavci v proizvodnji pa vse do znanstvenih delavcev v raziskovalnih ustanovah. Med drugim bodo morali več storiti tudi za to, da bo Jugoslavija, bolj kot doslej sodelovala v mednarodni menjavi tehnologije, bodisi v razmerju do razvitih držav ali do držav v razvoju.

V republiških in pakrajinskih zbornicah že pripravljajo osnutke za dejavnost posameznih gospodarskih združenj v letu 1975, katerih namen je trajneje uveljaviti tehnično ustvarjalnost.

Iz tovarne usmeriških naprav v Novem mestu — TOZD Elektrospojna vezja — obstoječe prostorske zmogljivosti dokaj nazorno kažejo, kako več kot nujno je treba najti rešitev, ki bo omogočila razširitev proizvodnje.

Branža in kakovost

Branža organizacija bo omogočala združevanje dejavnosti – torej tudi zagotavljanje kakovosti – na enem mestu, zaradi boljše organizacije in uspešnega poslovanja. Tako pojasnjujejo mandatorji. (Glej glasilo „ISKRA“, št. 40, z dne 2.11.1974).

Priče smo spremembam v vseh poslovnih funkcijah branž. Pri tem bo vprašanje zagotavljanja kakovosti prisotno predvsem v tistih branžah, kjer do sedaj t.i. „drugega nivoja“ niso poznali.

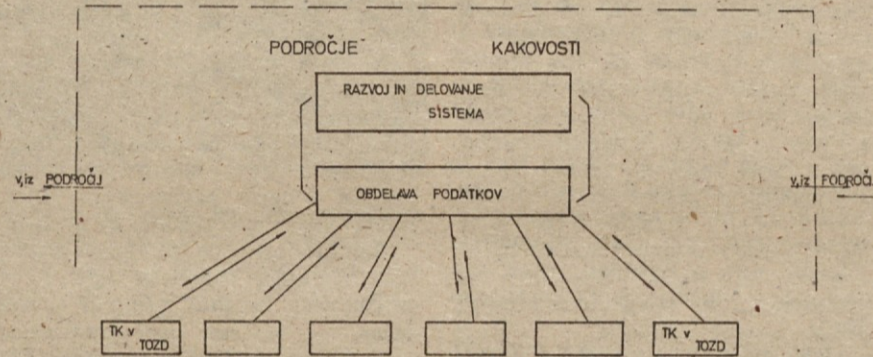
Med pomembne probleme štejemo organizacijo načrtno skrbi za kakovost. To je mišljeno v branži, ki predstavlja samoupravno združitev sorodnih TOZD. Poudarjamo, da so vsa prizadevanja usmerjena v to, da začnemo pravočasno obravnavati ta vprašanja.

SEKTOR TK V TOZD

Praksa potrjuje, da je delo pri ugotavljanju kakovosti, ki ga uspešno opravljajo sektorji po TOZD, za naše razmere ugodna oblika operative. Ta pa potrebuje trdnije (kadrovske) operative skupine s sodobno opremo in operativno elastičnimi sodelavci. Njih je že v okviru sektorja potrebno komunikacijsko dobro povezati v mrežo informiranja. To je pomembno zato, ker naj taka skupina predstavlja informativno odprt podsistem z vsemi možnimi internimi povezavami.

Prvo nadgradnjo predstavljajo že skupni oddelki v sektorju, torej v TOZD, ki jih srečamo okrnjene ali organizacijsko nepovezane, vendar prisotne in aktivne skoraj v vseh naših TOZD. To so laboratoriji (mehanske in elektro merilnice, umerjevalnice), oddelki ali službe analiz in statistike (teh nimamo povsod) pa tudi tehnologija kakovosti (ki je prav tako ne poznamo povsod). Vsaka od naštetih dejavnosti v okviru sektorja je lahko kamen spotike, vendar tam, kjer delujejo v kolikor toliko ugodni klimi in s primernimi ljudmi, že kažejo ugoden vpliv na operativno tehniško kontrole.

Opažamo, da nam predvsem ni dovolj znano, kaj pričakujemo od analitika v tehniški kontroli (TK), pa tudi kaj tehnologija kakovosti pravzaprav je. Služba sama pa premalo izkorišča možnosti za poenotenje postopkov, dokumentov in dajanja navodil. Podobno velja tudi za ureditev delovnih mest ugotavljanja kakovosti ter določitev obsežnosti dela kontrolne operative (kaj spada k ugotavljanju in kaj k izdelavi). V tem

okviru, torej v TOZD, še veljajo pravila o enotnosti vodenja, o objektivnosti ter o integriranosti socialnega sistema. Delujejo pa tudi motivacijski faktorji in izvedena je delitev dela.

PODROČJE TK V SKUPNOSTI TOZD (BRANŽI)

Za opravljanje skupnih zadev pa se TOZD na nivoju branže dogovorijo z ustreznimi službami. Z nekaterimi primeri s tehničnega področja bomo poskusili predstaviti tako poslovanje, kjer imamo s področja razvoja skupno: program, merilne laboratorije, urejanje dokumentacije ter standarde.

S področja tehnologije pa so skupne naslednje postavke: planiranje, prototipi in uvajanje proizvodnje, tehnološka projektiva ter laboratoriji za preizkus materialov.

Za področje kakovosti pa se, kakor stvari kažejo sedaj, uvršča v drugi nivo (t.j. nivo branže) problematika, ki jo delimo v dve podskupini: prvo, ki zadeva razvoj in delovanje sistema, katera druga, ki zadeva obdelavo podatkov o kakovosti.

V prvo skupino (A) uvrščamo splet nalog, ki zadevajo:

- organizacijo
- delovne metode in sredstva za delo
- V drugo (B) pa uvrščamo splet nalog, ki obravnavajo:
- zbiranje podatkov,
- njihovo obdelavo
- primerjalne analize
- problematiko zanesljivosti

V posamezne podskupine uvrščamo: (motiviranja).

Ab) sem uvrščamo problematiko analiziranja kakovosti, procesov in oblik dela. Nadalje sodijo sem: priprava predpisov ter standardov (notranjih in zunanjih). Prav posebno sta pereči področji oskrbovanja in vzdrževanja merilno-kontrolne opreme (obravnavamo načrtovalno – organizacijski del).

Upoštevati pa bo treba, da imamo večinoma opravlja s profesionalno tehniko in izdelki za široko potrošnjo. Ta strokovna skupina si za svoje delo ne more organizirati posebnih komunikacijskih poti. Glede na ustavna načela tudi ne more imeti kakšnih ukazovalnih kompetenc. Zato se za njeno delo kaže kot najprimernejša neka projektna oblika organizacije. Katera, bo pokazala praksa. Zagotovo pa si bomo v tem kompleksu nalog pomagali le s starostno in strokovno mešanimi sestavi ter sodobnimi načeli pri delu.

Druga skupina obsega sledeče splete nalog:

Ba) ob zbiranju podatkov gre za obilico problemov, ki zadevajo ustreznost dokumentacije, prave dokumente za zbiranje ter prava vozlišča zbiranja.

(Zagotoviti je potrebno: objektivnost podatkov, aktualnost, informativno vsebino ter zanesljivost podatkov.)

Bb) analize so jedro obdelave podatkov. Zanje je treba zagotoviti ustrezna komunikacijska pota pri dotoku in odtoku podatkov. Gre za zelo občutljivo delo s stalnim poudarkom na učinku ter učinkovitosti celotnega sistema.

Bc) stik z zunanjim svetom naj omogoči dolgoročne primerjave. Tu so podatki s tržišč osnovna „surovina“.

Bd) zanesljivost se s profesionalnega področja vse bolj širi tudi v široko potrošnjo. V ta delokrog sodi zbiranje podatkov, analize in izračunavanje, kar vse je vezano na daljše obdobje.

Iz navedenega izhaja, da je obdelava podatkov „zalogaj“, ki ga bodo zmogle le mešane skupine (tehniko-ekonomisti) s poslušom za potrebe celotnega procesa izdelave. Ta drugi nivo (področja) sestavljajo razmeroma maloštevilne skupine specializiranih delavcev, ki opravljajo svojo koordinacijsko vlogo v projektni organizacijski obliki delovanja, ki pa bo šele morala zaživeti.

Potrebno je namreč najti obliko izražanja odgovornosti (prevzemanje

odgovornosti, odgovorno izpolnjevanje nalog vsakogar za svoj delokrog.) Organizacijska oblika drugega nivoja se kaže kot cokla, ker (in to predvsem) prekinja (omejuje) komunikacije, iz česar se poraja že znani problem senilne birokracije.

Za zaključek navajamo še nekaj perečih problemov, ki se jim kaže glede na kakovost še posebej posvetiti. Obdelujejo jih že našete ustrezne skupine. Potrebno je torej zagotoviti zadosti močno obrambo pred vdorom motenj iz okolja v proizvodnjo.

Ne smemo pozabiti, da je tehnična kontrola del informacijske povratne zanke, ki služi „umirjanju“ proizvodnega procesa. Sem uvrščamo probleme, ki jih porajajo: vse večje število kooperantov, torej delovnih mest izven tovarn, pomanjkanje surovin in polizdelkov, torej neustrezni materiali, pomanjkanje delavcev – vpeljava avtomatike, nova tehnologija – neustrezna strokovnost, pomanjkljivo določene zahteve za kakovost, varnost in zanesljivost ter določanje prevzemno-tehničnih pogojev za tuja tržišča.

Branža bo torej lažje zagotavljala kakovost, ker bo strokovno močnejša. To moč si bo lahko in morala privoščiti.

Božo

ISKRA – AVTOELEKTRIKA, NOVA GORICA

Dejavnost organizacije ZK

(O delu in novi organiziranosti ZK smo se pogovarjali s sekretarjem sveta ZK v Avtoelektriki STANETOM KOMELOM)

Marca letos so se komunisti v Avtoelektriki začeli organizirati v skladu s statutom ZKS. Ta glede na zadostno število članov ZK predvideva ustanovitev osnovne organizacije ZK v TOZD. Če članov ni dovolj, ustanovijo samo aktiv ZK.

V Avtoelektriki pa imajo tudi svet ZK, ki ga sestavljajo sekretarji OO ZK v TOZD in skupnih službah ter 1 član vsakega sekretariata na nivoju TOZD in skupnih služb.

„Kdo koordinira delo?“

„Pri nas delujejo OO ZK povsem samostojno. To pomeni, da se vsaka OO ZK ukvarja s tistimi problemi, ki so zanje specifični in ki se nanašajo na njeno področje dela. Stvari, ki so skupnega pomena, pa rešujemo skupno na ravni sveta ZK. Za ilustracijo naj navedem konkreten primer iz našega dela: letos smo v Avtoelektriki sprejeli skupno, 33 novih članov v vrste ZK. Zanje bomo sedaj organizirali seminar za novospregate člane. Drugi primer je obravnavanje raznih statutarnih sklepov, gradiv in resolucij 7. kongresa ZKS ter X. kongresa ZKJ, kar vse izvajamo v sklopu našega sveta.“

„Prosim, povejte nam še, kakšna je dejavnost komunistov v zvezi z novo branžno reorganizacijo?“

„11. novembra smo na sestanku političnega aktiva, na katerem so sodelovali tudi predstavniki TOZD Žamice iz IEZE ter Iskra Commerce, govorili tudi o potrebi reorganiziranja ZK v tistih službah Iskra-Commerce in IRI, ki bodo z novo branžno organiziranostjo pristopili k skupnim službam Avtoelektrike. Tako bo predvidoma v IC in IRI ustanovljen aktiv

ZK, ki naj bi deloval v okviru OO ZK skupnih služb bodoče branžne delovne organizacije Avtoelektrike. TOZD Žamice pa naj bi v novi organiziranosti obdržala svojo OO ZK s tem, da bi delegirala dva svoja člana v že omenjeni svet ZK. Ta dva člana naj bi skrbela za povezavo med dejavnostjo sveta in OO ZK v TOZD Žamice, ki so sedaj v sklopu IEZE.“

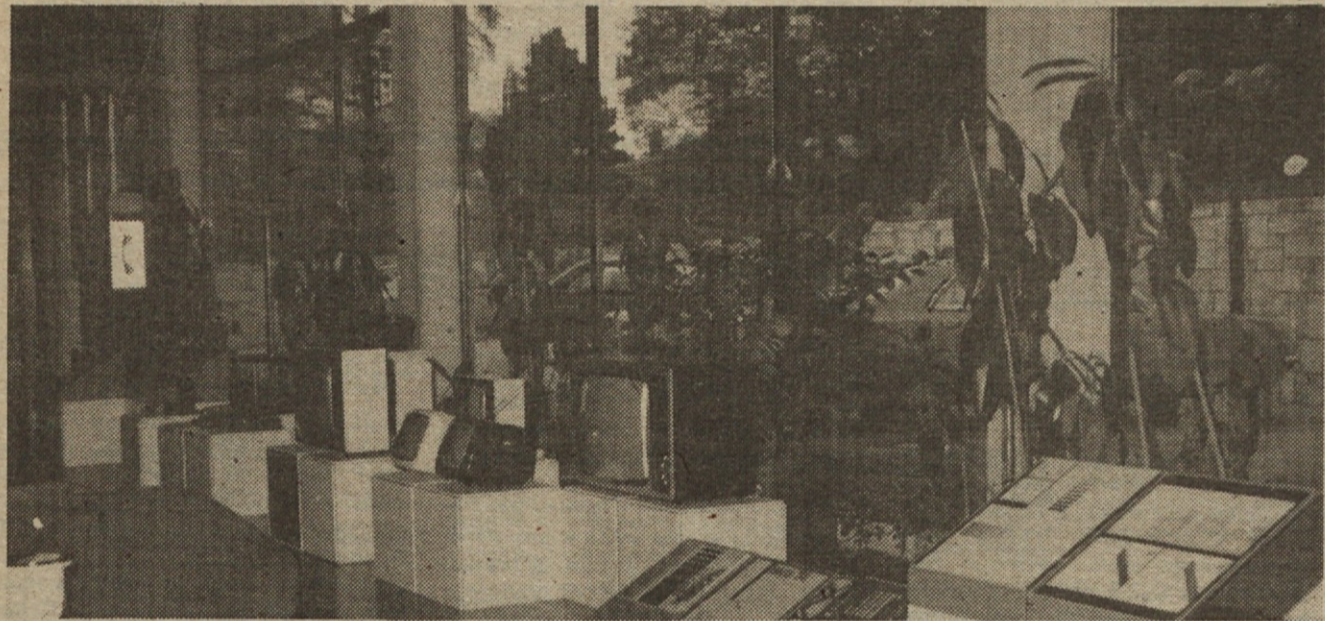
„Kakšna pa je bila analiza mrežnega diagrama o organiziranosti branže, ki ste jo obravnavali na sestanku političnega aktiva?“

„Glede na to, da smo čakali na odgovor TOZD Žamice o pristopu v branžo Avtoelektrike, so bili nekateri roki, predvideni za določene dejavnosti v mrežnem diagramu, prekoračeni. Konkretno se to nanaša na osnutek Samoupravnega sporazuma o združevanju v branžno delovno organizacijo. Vse te prekoračitve pa kljub temu ne bodo vplivale na končni datum podpisa tega sporazuma.“ V.B.

SEŽANA: DRUŽBENA PREHRANA

Ko prideš v goste, pogled v kuhinjo in v sanitarije, pa boš vedel, kakšni ljudje so te povabili – tako približno govori star slovenski pregovor. Tega se močno zavedajo tudi v tovarni Sprejemniki v Sežani, saj na obeh teh področjih močno šepajo. Kolektiv narašča, potrebe se večajo, „kapacitete“ pa so ostale kot so bile – torej je na tem treba nekaj napraviti! Nerešeni problemi družbene prehrane in podobno laško obsenčijo še tako svetle poslovne rezultate. Kajti vse, kar delamo, delamo zaradi delovnega človeka in za delovnega človeka.

Ureditev omenjenih problemov bo torej ena prvenstvenih nalog tovarne v naslednjem poslovnem letu 1975. I. S.

Tako smo razstavili naš design in izdelke v atriju portoroškega Avditorija v času IV. kongresa JUME.

OB IV. KONGRESU JUMA V PORTOROŽU

O sistemu planiranja

RAZŠIRJENA REPRODUKCIJA IN SAMOUPRavno PLANIRANJE V LUČI NOVIH USTAVNIH SPREMEMB

Sistem razširjene reprodukcije in sistem planiranja po svoji funkciji in razredni vsebini predstavljata temeljni ročiči gospodarskega sistema v samoupravni družbi.

V nizu faktorjev, ki opredeljujejo tako funkcijo sistema razširjene reprodukcije in sistema planiranja v samoupravnem gospodarstvu, je potrebno navesti dva osnovna in to:

– odnosi v sistemu razširjene reprodukcije opredeljujejo tudi odnose v gospodarskem sistemu,

– odnosi med razširjeno reprodukcijo in sistemom planiranja opredeljujejo v odločilni meri stopnjo povezanosti in usklajenosti gospodarskega sistema in razvojne politike.

V zvezi s prvo navedbo se je potrebno spomniti na znano marksistično ugotovitev, da tisti, ki razpolaga z razširjeno reprodukcijo, vlada tudi celotni družbi.

V zvezi z drugo navedeno postavko, je potrebno posebno poudariti, da sistem reprodukcije in sistem planiranja morata v efikasem in razmeroma stabilnem gospodarskem sistemu biti usklajena do te mere, da njihovo funkcioniranje dobiva značaj edinstvenega sistema, kar pomeni, da morata funkcionirati kot dve strani širšega sistemskega kompleksa.

Gospodarski sistem v samoupravni družbi mora pospeševati, omogočati in stimulirati izpolnjevanje sledečih dveh glavnih nalog: reprodukcijo v širših samoupravnih družbenih ekonomskih pogojih in ustvarjanje optimalnega razvoja v okviru dogovorjene in sprejete koncepcije razvoja in razvojne politike.

Obe nalogi se zlivata in skupno ustvarjata enotni rezultat procesa razširjene reprodukcije v samoupravni družbi.

Uspešnost ustvarjanja teh dveh nalog se jemlje tudi kot enega osnovnih kriterijev vrednotenja efikasnosti funkcioniranja celotnega gospodarskega sistema, zato je razumljivo, da se isti kriteriji prvenstveno nanašajo na merjenje efikasnosti sistema razširjene reprodukcije in sistema planiranja.

Vse obstoječe gospodarske sisteme, razen jugoslovanskega je možno podeliti v dve osnovni grupi: – gospodarske sisteme,

ki funkcionirajo na centralistično-planski predpostavkah in

– sisteme, ki funkcionirajo na tržno-planski predpostavkah.

Fenomen inflacije se na primer manifestira v tržno-planskih gospodarstvih v rasti cen in življenjskih stroškov medtem, ko se v centralno-planskih gospodarstvih pojavlja v pomanjkanju blaga.

Razlike obeh sistemov se pojavljajo tudi v funkcionalnih zvezah med tržiščem, planiranjem in razvojni politiki.

V centralistično-planskih gospodarstvih se te zveze ustvarjajo prek centraliziranih fondov akumulacije, na katere se predvsem naslanjata investicijska in razvojna politika.

Vloga tržišča je manj prisotna. V tržno-planskih gospodarskih sistemih se zveze med tržiščem, planom in razvojno politiko ustvarjajo prek ustreznih državnih in drugih akumulacijskih fondov za financiranje investicij, prav tako pa tudi z delovanjem tržnega mehanizma.

Ustvarjanje medsebojne odvisnosti in funkcioniranja med sistemom razširjene reprodukcije, sistemom planiranja in usmerjanja gospodarskega razvoja v samoupravnem socialističnem sistemu našega tipa se bistveno razlikuje od ostalih, danes obstoječih gospodarskih sistemov. Te razlike imajo vzroke v specifičnosti razvoja jugoslovanskega sistema na samoupravnih osnovah.

Razvoj in funkcioniranje našega gospodarskega sistema na samoupravnih osnovah karakterizirajo tri osnove: družbeno lastništvo, samoupravljanje in združevanje dela.

Razen tega, upoštevajoč vlogo tržišča in plana kot bistveni komponenti jugoslovanskega gospodarskega sistema, se lahko reče, da se naš sistem že tri desetletja razvija na predpostavkah specifičnega modela socialistične samoupravne menjave-bлага.

Iz take definicije konceptijskega okvirja razvoja našega samoupravnega gospodarskega sistema, je mogoče ugotoviti, da je za njegovo efikasno in relativno stabilno delovanje nujno uskladiti tržne in planske komponente.

VLOGA, MESTO IN ZNAČAJ SAMOUPRavnega PLANIRANJA

Eden izmed zelo važnih pogojev nadaljnega razvoja našega gospodarskega sistema na samoupravnih temeljih, je poleg nadaljnega razvijanja in jačanja njegovih tržnih karakteristik (predvsem v tem, da tržišče postane bolj enotno, razvitejše in boljše), nujno razviti in zgraditi samoupravni sistem planiranja.

Izgradnja takega sistema planiranja zahteva precizno definiranje funkcij nosilcev, institucij, organizacij in metode planiranja na vseh medsebojno povezanih nivojih, ter osnovnih mehanizmov za ugotovitev realizacije razvojnih načrtov.

Osnovni nosilec planiranja so organizacije družbenega dela, katere na osnovi ugotovitve svojega razvojnega potenciala in faktorjev, ki opredeljujejo njihov nadaljnji razvoj, izdelujejo svoje razvojne programe, jih usklajujejo z razvojnimi programi drugih organizacij združenega dela a, s katerimi so

v reprodukcijem procesu neposredno vezane in medsebojno pogojene. Ta razvojna pogojenost vodi do formiranja širših proizvodnih in drugih kompleksov kot organizacijskih enot planskega procesa.

Za širše spoznavanje svojih razvojnih možnosti in omejevanja organizacij združenega dela in medsebojno povezanih skupin organizacij je potreben širok spekter makroekonomskih informacij o možnostih, omejitvah in prognozah gibanja poedinih faktorjev splošnega razvoja, kot tudi splošnih bilanc in njihovih medsebojnih porcij nujnih za zagotovitev izvedljivosti plana. Zato se mora k izdelavi razvojnega plana pristopiti istočasno na mikro in na makro nivoju, ter ustvariti take organizacijske in metodološke predpogoje, ki bodo omogočili efikasno medsebojno izmenjavo informacij, s katerimi bo možno s koncentriranimi naporji vseh samoupravnih struktur najti najbolj odgovarjajočo rešitev za plan v naslednjem obdobju.

Makro aspekt planiranja ima torej dvojni funkcijo. V začetni fazi sestoji v izdelavi potrebnih analiz, informacij in prognozah, katere morajo biti tako prezentirane, da lahko služijo vsem nosilcem planiranja kot orientacijski okvir planiranja lastnega razvoja. V fazi usklajevanja parcialnih razvojnih prognoz mora makro aspekt zagotoviti osnovne proporcije, katere predstavljajo nujni predpogoj za realizacijo dogovorjenih in osvojenih razvojnih ciljev, kot tudi potrebne akcije na različnih nivojih samoupravne strukture družbe, katere bodo zagotovile realizacijo splošnih razvojnih ciljev in poedinih prioritarnih

Razformiranje IRI in kaj želimo pri tem doseči

Veliko se govori o razformiranju IRI oziroma bivšega Zavoda za avtomatizacijo. Pri tem se največ omenja učinkovitost razvoja ter ekonomske faktorje. Resnična problematika, to je vsakdanja realnost, s katero se srečuje razvijalec, se pri tem samo površno ali pa sploh ne omenja. Naj mi bo zato dovoljeno, da kot razvijalec elektronskih aparatov dodam nekaj k splošni razpravi o razformiranju, pri kateri so dosedaj prišli do besede edino ekonomisti ter vodilni uslužbenci Iskre.

Sedanji položaj na IRI

Že večkrat sem slišal govornice — na srečo ne na višjih nivojih — da nam razvoj sploh ni potreben. Spričo sedanje situacije v razvoju domnevam, da tisti, ki tako govorijo, najbrž menijo, da nam tak razvoj (kot je sedaj) ni potreben zato, ker je prepočasen, dostikrat zastarel, je malha brez dna, se ne drži rokov itd. itd. Pojavi se se ne drži rokov itd. itd. Pojavi se takoj vprašanje: kakšen pa naj bi bil razvoj, da bi nam koristil in bil potreben?

Da na to vprašanje lahko odgovorimo, moramo izhajati iz tržišča. Na srečo smo že zdavnaj spoznali, da je jugoslovansko tržišče samo za Iskro veliko premajhno, če hočemo proizvajati ekonomsko opravičljive serije. Prodor na svetovno tržišče pa nas izpostavlja tudi svetovni konkurenci. Se pravi, naša proizvodnja, prodaja in razvoj morajo delovati približno enako efektno, kot to deluje pri naši konkurenci. Glede proizvodnje smo še najbližje temu cilju in najbolj stran pri razvoju. Kakor je bil sam koncept bivšega Zavoda za avtomatizacijo, kot osrednje razvojne ustanove zelo posrečen, tako je njegova praktična realizacija šepala že od vsega začetka. V razvoju smo hoteli uvesti zakonitosti, ki veljajo v proizvodnji. V tem se naš razvoj bistveno razlikuje od tistega, s katerim moramo konkurirati, ko se pojavimo s svojimi izdelki na svetovnem tržišču.

Uvedli smo pogodbeni odnos med razvojem in proizvodnjo. Razvojna ustanova je morala pred pričetkom dela na projektu podpisati s proizvodno organizacijo pogodbo, kjer so vse specifikacije definirane do tolike mere, kot da je ta izdelek že gotov. Šele po podpisu pogodbe si IRI zagotovi sredstva, da lahko začne z delom. V pogodbi ni nobenega „tolerancnega prostora“ za spremembo specifikacij, ki jih terjajo poznejše razmere, na primer možnost in hitrost dobave materiala ali potrebnega instrumentarja, vpliv toleranc pri serijski proizvodnji (kar je v celoti nemogoče predvideti že v razvoju), drastične ugotovitve oddelka za raziskavo kakovosti ter drugi faktorji, ki jih pri podpisu pogodbe ni bilo mogoče vnaprej vedeti ali predvideti.

Razvijalec aparature se mora obvezati, da bo končal nalogo v predpisanim roku, nobeden na IRI pa se danes temu razvijalcu ne obveže, da mu bo preskrbel material vsaj v desetkrat

daljšem roku, kot je to običajno v razvoju na Zahodu.

Materialno vprašanje je najbolj kritični problem na IRI že od vsega začetka. S stališča ekonomista je najbolj prav, če je v skladišču čimmanj materiala, idealno bi bilo, če bi bilo skladišče prazno. Nasprotno pa rabi razvijalec za nemoteno delo čimbolj založeno skladišče, razen tega pa še možnost, da dobi vzorce sodobnega materiala v nekaj dneh. Vsak razvijalec na IRI bo lahko potrdil, da je situacija v skupnem skladišču veliko bližje idealu ekonomista, kot pa potrebam razvoja. Dokaz za to je tudi ta, da so vsi oddelki, ki količjak uspešno delajo, uredili lastna skladišča tistega materiala, ki bi moral biti v skupnem skladišču. Ker tvori delo razvijalca finančno bazo za existenco ekonomista, je na dlani, da je stališče ekonomista glede skupnega skladišča precej problematično.

Dobava inozemskega materiala ter instrumentarja je podvržena malodane vsem slabostim jugoslovanske birokracije. Zanimivo bi bilo ugotoviti, v kolikih primerih uvoznik obrača že vplačan naročnikov denar, medtem ko naročnik čaka na material oziroma na krvavo potrebni instrument. Zaračunava se carina za material, ki ga sploh ne izdelujemo pri nas ter ga v dogledni prihodnosti ne bomo izdelovali. K temu prištetimo še splošno nelikvidnost, pogosto blokiranje žiro računa ter notranje prelivanje sredstev pa dobimo žalostno sliko materialne baze našega razvoja.

In pri tem nam je razvoj še kako nujno potreben. Ne samo zato, da se izognemo nakupu licenc, da izkoristimo ustvarjalno sposobnost naših strokovnjakov v enaki meri, kot to delajo z našimi strokovnjaki v inozemstvu. Spričo galopirajoče inflacije postane izdelek, ki prinaša na primer danes kakih 25 % dobička lahko že v nekaj letih predmet izgube za podjetje. Cene mu ne smemo povišati, zato je bolje razviti novega in pri tem upoštevati tekoči napredek tehnologije. Ta faktor, bolj kot vsi drugi je osnova za potrebnost razvoja. Dejstvo, da se sama tehnologija izpreminja, da je treba vsakih nekaj let priti na dan s sodobnejšim izdelkom, ker tako dela tudi konkurenca pa so zadeve, ki ne potrebujejo posebnega pojasnjevanja.

Če primerjamo poslovne stavbe Elektrotehne, Metalke, Avtoehne, Aste in ne nazadnje tudi nove stolpnice Iskre na Trgu republike, z zunanostjo in notranostjo centralnega Iskrinega raziskovalnega inštituta na Tržaški 2, se nam pokaže materialna situacija razvoja v IRI še v jasnejši luči. Ze marsikateri sposoben inženir je v razvoju izgubil živce ter se rajši zaposlil v upravi ali komercialni in prejšnji stavek nam delno pojasnjuje zakaj.

Kakšne spremembe so potrebne?

Proizvodnih zakonitosti ni mogoče uveljaviti v razvoju in kdor tega ne vidi, je slep! Proizvodnja ima svoje

zakonitosti, razvoj pa svoje. Skoraj tri leta sem delal v razvojni ustanovi ameriške firme „Tektronix, Inc.“, zato imam nekaj predlogov, ki bi jih sedaj, ob reorganizaciji Iskre, lahko upoštevali. Vem pa, da spričo naših razmer vsega, kar sem videl tam, ne moremo in celo ne smemo kopirati.

V času, ko sem delal tam, je imela firma zaposlenih okoli 800 ljudi. In vendar je imela ta firma nekaj, česar ni pri celi naši vesoljni Iskri, čeprav bi to krvavo rabili: imela je centralni oddelke za raziskavo kvalitete vseh sestavnih delov, ki so vgrajeni v aparature. Ne samo tistih, ki so bili izdelani pri hiši, temveč vseh! V tem oddelku je delalo kakih 30 ljudi in vsak od teh je bil specialist za določene sestavne dele. Eden je na primer vedel „vse“ o preklopnikih in stikalih, jih preizkušal, dobival iz servisa defektne preklopnike ter analiziral vzroke defektov, dobival vzorce, predpisoval tipizacijo, sprejemal predstavnike drugih firm, svetoval razvijalcem ter je sploh bil „tata-mata“ za preklopnike. Drugi je bil strokovnjak za močnostne transistorje, tretji za signalne diode, četrti za pogone, peti za oklope in transformatorje in tako naprej. Vsi ti možje so pisali obvezne specifikacije in tolerance za te sestavne dele. Te specifikacije je moral upoštevati dobavitelj (tolerance so bile dostikrat ožje, kot standardne). V enaki meri je moral vse to upoštevati razvijalec, da je izdelal aparaturo, v kateri ni prišlo do težav, če so imeli deli zgornjo ali spodnjo toleranco. In sedaj, kar je ključno: vsi ti tipizirani sestavni deli so bili v razvojnem skladišču. Razvijalec je lahko dobil ves ta material takoj in brez kakršnekoli birokracije. Vodstvo podjetja je pač spoznalo, da je vse to bistveno za uspešen in hiter razvoj. Pogodbenega odnosa med razvojem in proizvodnjo ni bilo, ker je bila vse skupaj ena sama organizacija. Marsikateri izdelek je obstal v slepi ulici, marsikateri je zaradi svoje zapletenosti in težav v proizvodnji prinašal izgubo, vendar so ga izdelovali, dokler ni dobil boljšega „naslednika“. Pri vsem tem pa so drugi izdelki, ki so bili uspešni, „vlekli iz vode“ ponesrečene. Ni bilo parole: izdelek za vsako ceno, temveč uporaben izdelek za primerno ceno. Bili so primerni, ko so delali zapovrstjo štiri poskusne serije pa še izdelek ni bil tak, kot bi bilo treba. Stroški so se pri tem blazno povišali ter rok izdelave (tentative completion date) potegnil za celo leto, ampak to je pač situacija, ki je značilna za razvoj. Jasno je, da je tak način dela mogoč samo, če sta proizvodnja in razvoj pod isto „finančno“ streho.

Treba je torej v načelu izpremeniti odnos do razvijalca: naj ne bo več „grešni kozel“, ki ne naredi naprave v predpisanim roku ali po zahtevanih specifikacijah. Dejstvo, da toliko naših inženirjev v tujini lahko zelo uspešno dela, je moralo prisiliti naše vodilne ljudi k razmišljanju, da le ni morda v naši organizaciji kaj narobe. ...

Ing. Peter Starič I.R.I.
Opomba uredništva:

In prav zaradi tega se združujeta razvoj in proizvodnja v okviru branžnih delovnih organizacij.

osnova za predhodno navedene ocene o odnosih v razširjeni reprodukciji.

Poseben problem v sklopu te izrazito prevladujoče vloge kredita in funkcije kreditnih odnosov, predstavlja dejstvo, da se čca 50 % skupno plasiranih kreditov za financiranje razširjene reprodukcije nanaša na tisti del, za katerim ne stoji niti družbeno delo, niti prebivalstvo, niti izozemstvo, kar pomeni, da se čca 50 % kredita nanaša na državni kapital.

Odločitve o likvidaciji državnega kapitala imajo zato zelo velik idejno-politični in praktični pomen za nadaljnji razvoj gospodarskega sistema na samoupravni osnovi.

Na osnovi vsega predhodno navedenega o odnosih v razširjeni reprodukciji v preteklem obdobju, in predvsem v odnosih med samofinanciranjem in krediti, se postavlja vprašanje, katere so tiste temeljne institucije na osnovi katerih je potrebno dalje razvijati sistem razširjene reprodukcije na samoupravnih osnovah.

INSTITUCIJE SAMOUPRAVNEGA SISTEMA RAZŠIRJENE REPRODUKCIJE

V naši ekonomski teoriji in praksi se stopnja razvitosti samofinanciranja jemlje kot eden od najvažnejših kriterijev za oceno razvitosti materialne osnove samoupravljanja. Tudi v osnovah za X. kongres ZKJ se poudarja princip, da mora samofinanciranje dobiti dominantno mesto v sistemu financiranja razširjene reprodukcije. Zaradi tega je potrebno precizneje definirati sam pojem samofinanciranja v specifičnih pogojih našega družbeno-ekonomskega sistema.

razvojnih programov, pri čemer igrajo zelo veliko vlogo samoupravni sporazumi, družbeni dogovori, sistemske mere ekonomske politike, itd.

Izhajajoč od samoupravnega sistema razširjene reprodukcije je potrebno posvetiti posebno pažnjo strukturi in dimenzijam finančnega razvojnega plana, pri čemer je potrebno upoštevati pričakovano strukturo izvora akumulacije in predvideno strukturo investicij.

Izgradnja celovitega sistema samoupravnega planiranja zahteva torej temeljito obdelano organizacijsko in institucionalno strukturo, odrejen skupni metodološki pristop in zelo razvito informacijsko osnovo, katera bo sestavljena ne samo od odrejenih primarnih informacij, temveč tudi od celega sistema strukturnih parametrov, da bi lahko udeleženci v procesu planiranja in odločanja mogli ugotoviti svojo povezanost s širšimi ekonomskimi gibanji.

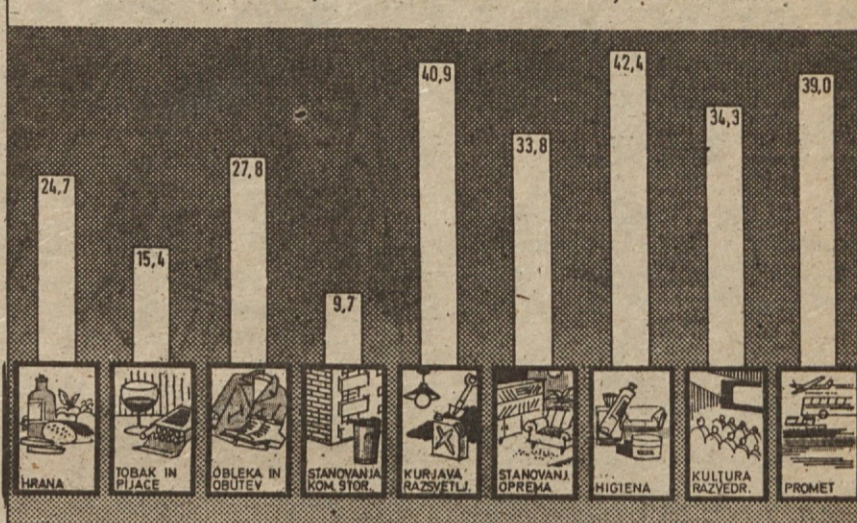
RAZVOJ SISTEMA RAZŠIRJENE REPRODUKCIJE V SAMOUPRAVNEM GOSPODARSKEM SISTEMU

Odnosi v razširjeni reprodukciji v smislu porazdelitve družbeno-ekonomske moči, določajo tudi vse druge odnose v gospodarskem sistemu. Kadar se analizirajo odnosi v razširjeni reprodukciji, se vedno ima v mislih prvenstveno odnose v sferi tvorjenja in razpolaganja z družbeno akumulacijo.

Kot enega od zelo važnih kriterijev za analizo in oceno odnosov v razširjeni repro-

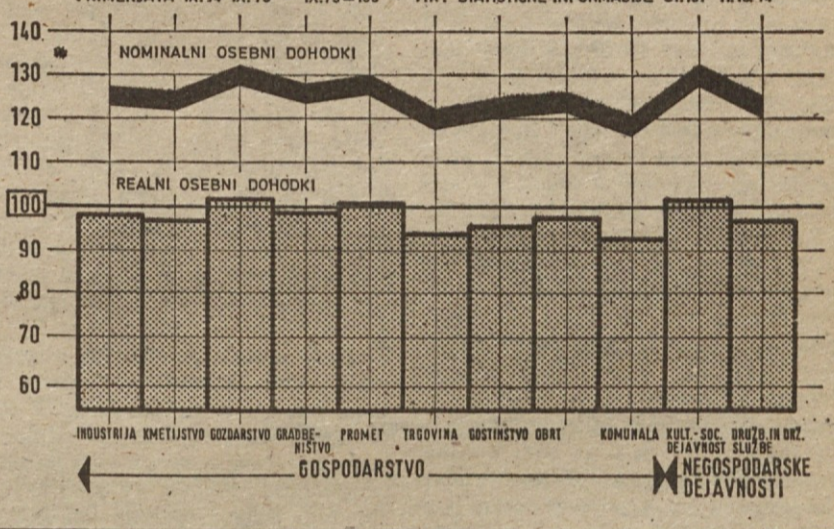
GENE ŽIVLJENJSKIH POTREBŠČIN 4-ČLANSKE DRUŽINE

primerjava IX.74: IX.73 - zvišanje v % - vir: "statistične informacije" št. 133 - 7.10.1974.

indeksi nominalnih in realnih osebnih dohodkov

PRIMERJAVA IX.74: IX.73 = 100 - VIR: "STATISTIČNE INFORMACIJE" št. 137 12.10.74

Novice iz RRC

S 1. oktobrom je k RRC pristopila Državna založba Slovenije. Tako je sedaj v RRC že 12 partnerjev z naslednjimi deleži:

Univerza v Ljubljani (z IJS) 2,39 deleža
Izvršni svet Skupščine SRS 3,00 deleži
Združeno podjetje Iskra 2,10 deleža
Ljubljanske mlekarne 1,00 delež
GIP Obnova 1,00 delež
Poslovno združenje gozdno gospodarskih organizacij 1,00 delež

Izobraževalna skupnost SRS 1,00 delež
Sklad Borisa Kidriča pri RSS 1,00 delež
Republiška kupnost za ceste 1,00 delež
Klinične bolnice Ljubljana 1,00 delež
Narodna banka Slovenije 0,50 deleža
Državna založba Slovenije 0,50 deleža.

Na računalnik CYBER RRC je priključenih že 23 terminalov; ki so pri partnerjih v Ljubljani, Mariboru, Celju, Novi Gorici, Postojni, na Bledu, v Kočevju, Nazarju, Slovenj Gradcu, pa tudi v Zagrebu in Sarajevu.

Propustnost računalnika, ki je v zadnjem času kljub delu v treh izmenah in ob sobotah stalno preobremenjen, se bo povečala z dodatnim spominom 32 K besed, ki ga pričakujemo v tem mesecu (centralni spomin bo posej imel 98 K besed) s 4 enotami hitrih diskov (po 100 milijonov znakov), ki bodo predvidoma

instalirane marca 1975. Obe izpopolnitvi bosta povečali propustnost za 50 % in omogočili intenzivno interaktivno delo.

Izhodne enote bo okrepil novi hitri printer.

Zaradi znanega stanja z dobažo električne energije so se partnerji odločili za nabavo pomožnega napajalnika sistema, ki bo instaliran še pred zimo (baterije, agregat).

Od druge polovice avgusta dela računalnik CYBER z novim operacijskim sistemom SCOPE 3.4. Ta ima v primerjavi s prejšnjim 3.3 naslednje glavne prednosti: omogoča uporabo novega hardware-a (diski), je učinkovitejši in bolj kompatibilen s sorodnimi operacijskimi sistemi. Sistema 3.3 družba CDC ne vzdržuje več in tudi vsi novi sistemski in aplikativni programi bodo razviti le za sistem 3.4.

Po začetnih težavah, običajnih v vseh centrih, se je novi sistem že v dokajšnji meri stabiliziral.

Med Jugoslovanskim posvetovanjem o pravnih informacijah na Bledu smo 24. oktobra opravili zanimivo demonstracijo interaktivnega dela: Inštitut za javno upravo je preko terminala, priključenega na CYBER, prikazal računalniško iskanje pravnih informacij.

Razen inštitucije samofinanciranja in inštitucij združenega dela in sredstev na osnovi družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja v nadaljnjem razvoju samoupravnega sistema razširjene reprodukcije mora imeti važno vlogo tudi funkcija kredita in kreditni odnosi.

Brez odgovarjajoče vloge kredita in funkcije kreditnih odnosov ne bi bilo mogoče v sedanji fazi našega družbeno-ekonomskega razvoja si niti teoretično zamisliti odvijanje procesa cirkulacije in koncentracije sredstev.

Končno je potrebno omeniti, da se v nadaljnjem razvoju sistema razširjene reprodukcije, kot tudi samoupravnega planiranja mora predvideti tudi odredene vloge države. Neposredna intervencija države mora nastopiti samo v slučajih grobega rušenja tistih proporcij materialnega razvoja (elektrogospodarstvo ipd.), katere imajo bistveni pomen za funkcioniranje celotnega gospodarstva. Med tem pa niti v enem primeru ne morejo biti trajno odtujeni deli dohodka od onih, ki so jih ustvarili.

Predhodno navedene osnove nadaljnega sistema razširjene reprodukcije in samoupravnega planiranja bodo prišle prvič do firmacije v procesu priprave, izdelave in sprejemanja novega petletnega plana za obdobje 1976-1980. To bo v bistvu prvi petletni načrt, kateri se izdeluje in ustvarja na osnovi združevanja dela in sredstev, oziroma na ustavnem konceptu sistema razširjene reprodukcije, samoupravnega planiranja in ustvarjanja razvojne politike.

Stefan Dolhar

Kaj prinaša novi zakon o varstvu pri delu

S sestanka vodstvenih, družbeno-političnih delavcev ter predstavnikov samoupravljalcev o novostih v zakonodaji s področja varstva pri delu

V prostorih telekomunikacij na Laborah je bil 7. novembra sestanek vseh tistih članov kolektiva Elektromehanike, ki morajo pri svojem delu v proizvodnji in izven nje poznati določila novega republiškega zakona o varstvu pri delu. Ta je stopil v veljavo 25. oktobra letos. Delovne organizacije pa morajo v šestih mesecih po njegovi uveljavitvi urediti varstvo pri delu v skladu z njim.

Glavni republiški inšpektor za varstvo pri delu tov. Jemelj Mlakar je prisotnim najprej govoril o uredbah in tolmačenju tega zakona. S sprejetjem nove zvezne in republiške ustave je bilo treba uskladiti tudi zakonodajo s področja varstva pri delu. Organizacije združenega dela bodo morale prilagoditi svoje interne pravilnike o varstvu pri delu omenjenemu zakonu do 25. 5. 1975.

V novem zakonu so zajete vse pozitivne izkušnje in mednarodnopravna, izhodišča s tega področja. Zajet je tako interes delavcev kot OZD. Varstvo pri delu je temeljna človekova pravica, ki jo priznavajo vse članice OZN in Mednarodna organizacija dela ter sodi v sklop ekonomsko-socialnih pravic. Pravica do urejanja pri varstvu pri delu prehaja z novim zveznim zakonom na republike in pokrajine ter vsebuje osnove, ki zagotavljajo enotno urejanje obveznosti in pravic oseb ter OZD za izvajanje določil o varstvu pri delu. Temelji na naslednjih ustavnih načelih:

- 1) sredstva za zagotavljanje varnega dela
- 2) pravice do varstva pri delu
- 3) določa, kdo vse ima obveznosti do organiziranja in izvajanja varstva pri delu
- 4) določa, kako zagotavljati omejena določila.

Za izvajanje varstva pri delu je potrebno uporabiti vrsto postopkov, opravil ter sredstev, s katerimi zagotavljamo varne pogoje dela. Po novem zakonu so delavci OZD s samoupravnimi sporazumi dolžni zagotoviti

PREDVIDEVAJO VIŠJE OD

Odgovorni delavci naše, prav v zadnjem času zelo uspešne tovarne radijskih sprejemnikov, se še kako zavedajo, da brez brezhibne organizacije dela še tak trud posameznih delavcev ne obrodi pravega sadu. In če organizacija ne funkcionira, ni pravočasno ne materiala za predelavo in dodelavo, ne izdelkov v zadostni količini in kvaliteti, in ne dohodka, da ne govorimo o OD in pravičnem nagrajevanju po delu! Prav zato da bi to občutljivo področje ustrezno uredili, so nalogo poverili Biroju za industrijski inženiring (BII) iz našega Raziskovalnega instituta (IRI), ki pripravlja organizacijo dela in nov sistem nagrajevanja.

Tovarna pričakuje ugodne poslovne rezultate ob znižanju stroškov in povečanju produktivnosti, delavci tovarne pa ureditev delovnih mest, odpravo prekomernih čakalnih časov ter v prvi vrsti — večji zaslužek!

NI PROBLEMOV S PRODAJO

„Ni problemov s prodajo naših radijskih aparatov,“ so mi zatrjevali v Sežanski tovarni sprejemnikov, ko sem jih povprašal po poslovnih rezultatih. Povedali so mi, da so se specializirali na serijsko proizvodnjo zahtevnejših in kvalitetnejših radijskih sprejemnikov s kombinacijo UKV — gramofon, UKV — magnetofon, hi-fi in stereo. Pri tem so v celoti uspeli in osvojili tržišče, tržišče jih priznava. Kupci, ki se spoznajo, ki vedo, kaj hočejo, radi kupujejo sprejemnike z Iskrino zvezdo, saj v celoti ustrezajo kvalitetenim normam, so sodobno oblikovani in imajo primerno ceno.

V Sežani vedo, da bo letošnji poslovni rezultat ugoden, da se bodo lahko pohvalili, da so pridno delali in dobro inumno gospodarili. Obenem, ko se zavedajo svojih lastnih sil, ko se spet zavedajo svoje moči — konsolidarnega delovnega kolektiva, vedo, da so poslovni rezultati plod sodelovanja med proizvajalci in prodajalci široke potrošnje v IC in „industrijskega oblikovanja“, ki je na zavirljivi ravni. I. S.

potrebna sredstva za realizacijo teh določil.

Varstvo pri delu uživajo vse osebe, ki so si pridobile lastnost delavca v združenem delu, prav tako tiste, ki so na solanju in praktičnem usposabljanju v OZD. Za zagotavljanje teh pravic morajo delavci v OZD določiti ukrepe in normative s samoupravnimi sporazumi in drugimi splošnimi akti. Novost pri tem je, da morajo predpisane ukrepe upoštevati projektantske organizacije in projektanti pri projektiranju delovnih prostorov, postopkov ter priprav in naprav, projektu pa priložiti pismeno izjavo, da so bili upoštevani vsi veljavni varnostni predpisi in navesti, kateri predpisi so bili pri tem upoštevani.

Ne glede na načelno zahtevo, da delavci v TOZD s samoupravnimi sporazumi določajo pravice in obveznosti za izvajanje varstva pri delu, je treba to zahtevo pojmovati tako, da je vsak delavec na vseh funkcijskih nivojih odgovoren za upoštevanje in predvsem izvajanje vseh predpisanih varnostnih ukrepov. Nelogično in neizvedljivo je, da bi samo določena služba ali organ prevzel odgovornost za vsa dogajanja na področju varstva. To pa zahteva solidno varnostno izobrazbo vseh delavcev brez izjeme, sodelovanje vseh služb in organov v okviru OZD.

Novi zakon ne določa odgovornosti oseb za izvajanje varstva pri delu, pač pa to prepušča OZD, da s samoupravnimi sporazumi določijo podrobne odgovornosti vseh delavcev ne glede na funkcijo, ki jo opravljajo. Pri tem velja poudariti, da bo potrebno pri sestavi samoupravnega sporazuma o varstvu pri delu temeljito razčleniti obseg odgovornosti delavcev in služb ter jim dati popolnoma določene pristojnosti in zadolžitve.

Prav tako je potrebno določiti tudi normative, s katerimi bo možno doseči zadovoljivo stopnjo varnosti. Pri tem naj bi bil poudarek predvsem na tehničnih ukrepih in normativih, ki naj bi bili upoštevani že v sami zasnovi delovnega procesa, nadalje pa tudi na zdravstvenih, higienskih, socialnih, organizacijskih, psiholoških in drugih ukrepih.

V primeru, ko nastopajo neke posebne nevarnosti na delovnem mestu, so poleg navedenih potrebni še posebni ukrepi in normativi, ki zagotavljajo določeno stopnjo varnosti pri delu. Prav tako moramo izvajati tudi ukrepe in normative v zvezi z delovnimi pogoji, ki urejajo predvsem varstvo žensk, mladine in invalidov, način odmora in rekreacije, prevoza na delo in nazaj, prehrane, itd.

Organizacija združenega dela pa lahko poleg predpisanih normativov določi še dodatne varnostne ukrepe v

kolikor se pokažejo potrebe po tem. Vendar pa ti ukrepi ne smejo biti v nasprotju s temeljnimi načeli zakona o varstvu pri delu. Tako morajo biti v aktih OZD zajeta delovna mesta s povečano nevarnostjo nezgod in zdravstvenih okvar ter predpisani pogoji, ki jih morajo izpolnjevati delavci na teh delovnih mestih. Tak pregled mora biti razviden že iz sistemizacije delovnih mest v OZD. Delavec mora torej ob zaposlitvi natanko vedeti, v kakšnih pogojih bo delal in kakšnim nevarnostim bo izpostavljen na delovnem mestu.

V omenjenih aktih mora biti nadalje naveden postopek uvajanja in izobraževanja na delovnem mestu. Predpisan mora biti tudi način preizkusa znanja s področja varstva pri delu ter določen rok za tak preizkus. Zakon sicer predvideva da je tak preizkus obvezen vsaki dve leti, vendar lahko OZD ta rok skrajša, če za to obstajajo potrebe (npr. nova tehnologija, nevarna delovna mesta ipd.)

PERIODIČNI PREGLEDI

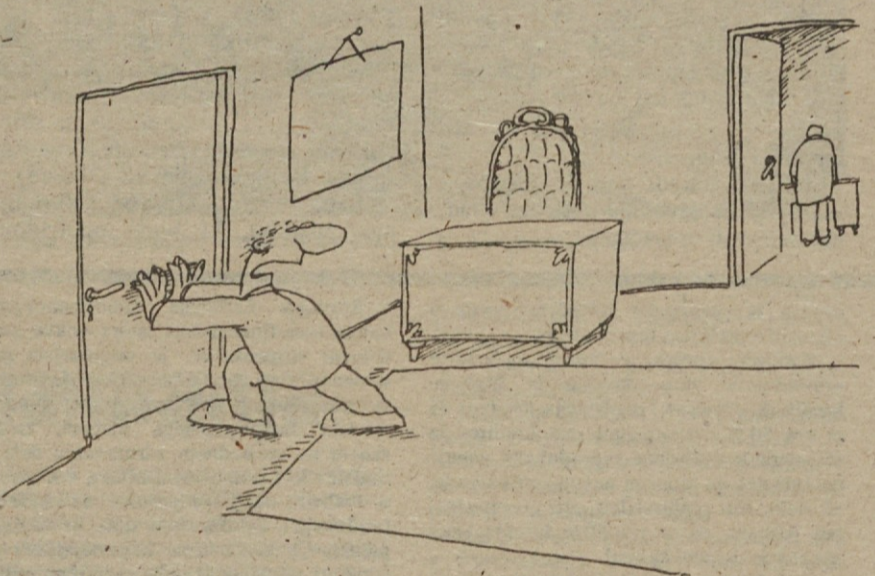
Zakon zadoljuje OZD, da opravlja občasne preizkuse delovnih naprav in priprav, mikrofilme (toplotno okolje, zaprašenost, preprih, prežračevanje) ter ugotavljanje kemičnih in bioloških škodljivosti. Vzporedno s tem morajo biti izvedeni tudi redni in izredni zdravniški pregledi vseh tistih delavcev, ki delajo na delovnih mestih s povečano možnostjo nesreč in zdravstvenih okvar. O vseh teh zahtevah mora voditi OZD ustrezno evidenco.

OBVEZNOSTI DO NADZORNIH ORGANOV

Izvajanje zakonskih določil o varstvu pri delu nadzoruje v delovnih organizacijah inšpekcija dela. Ta organ lahko poseže v sleherni dejavnosti organizacije ter zahteva odpravo neke pomanjkljivosti ali sanacijo neustreznih delovnih prostorov. Prav tako raziskuje vzroke nezgod in zdravstvenih okvar. V primeru kršitev varnostnih predpisov uvede naslednje 4 postopke za:

gospodarski, upravno-kazenski, kazenski prestopki in mandatno kazen na kraju samem.

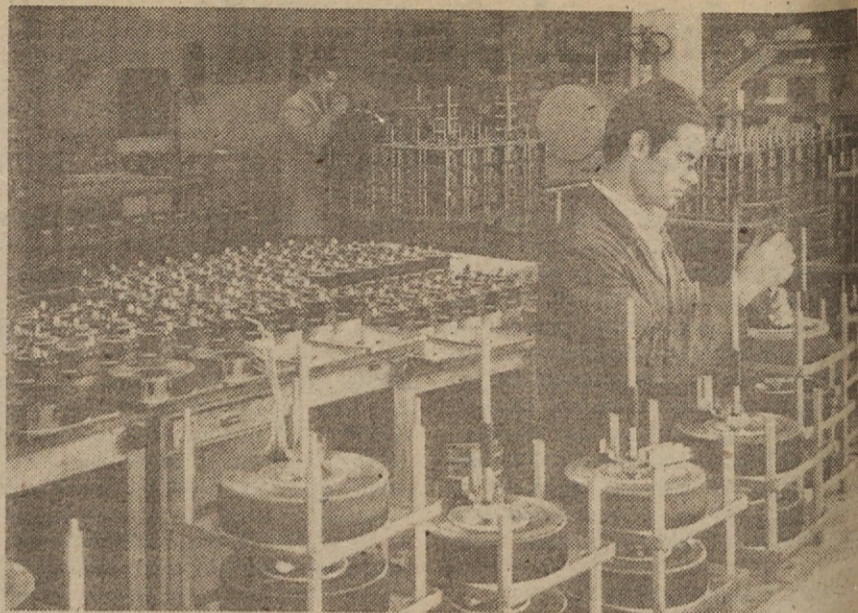
Prva dva navedena postopka prizadeneta OZD in odgovorno osebo, druga dva pa samo odgovorno osebo. Novost pri kazenskih določbah novega zakona pomeni tudi to, da je lahko mandatno kaznovan tudi neposredni kršilec (delavec), ne pa samo odgovorni vodja (kot je bilo določeno v dosedanjem zakonu) ter da se kršitev varnostnih predpisov obravnava kot gospodarski prestopki, za kar so predvidene visoke denarne kazni. V.B.

— Na pomoč, delavska kontrola prihaja!

Dve izposojeni iz „Pavlihe“.

Iz tovarne elektronskih instrumentov v Horjulu — pogled v proizvodnjo spremljivih transformatorjev — variakov, s katerimi uspešno zalagajo trg.

ISKRA—ELEKTROMECHANIKA

Od tehničnih izboljšav do izuma

Med aktivne novatorje nedvomno sodi tudi tov. SERAŽIN Silvo, ki je zaposlen kot vodja biroja tehnične kontrole pri avtomatskih telefonskih centralah v Elektromehaniki. Poleg že nekaj prijavljenih izboljšav na področju telefonije, je imenovanemu tovarišu uspelo izvesti pomembno inovacijo, katera je bila pri zveznem zavodu za patentno zaščito priznana kot izum. Ta izum se nanaša na pomičen natičak s pravokotnimi kontakti in se uradno imenuje mnogopolni konektor. To je dejansko vezni element, ki omogoča hitro povezavo kontrolnih naprav z novavo izdelanimi telefonskimi centralami ali s posameznimi telefonskimi enotami.

Po namenu uporabe so mnogopolni konektorji različni po velikosti, odvisno od zahtevanega števila kontaktov. Vsekakor je danes nepogrešljiv pripomoček v kontroli telefonije. Koliko je mnogopolni konektor koristen za podjetje nam pove podatek, da traja električna povezava enega stojala tele-

fonske centrale s preskusno napravo samo nekaj minut. Po starem načinu se je eno stojalo priključevalo na kontrolno napravo ročno s posameznimi natičnimi kontakti in je ta čas trajal po več ur. Največji problem je bil v tem, da so bili natični kontakti po nekajkratnem priključevanju že neuporabni, ker se je zelo hitro poskodovala izolacija. Dejstvo je, da ima mnogopolni konektor široko uporabnost na področju telekomunikacij in se v proizvodnji telefonije že dlje uporablja.

Po razpoložljivih podatkih tovarne ATC znaša triletni prihranek 2.452.229,00 N din. Omeniti velja, da se za izume obračuna odškodnina za prva tri leta izkoriščanja, če avtor zeli izplačilo v enkratnem znesku.

Na osnovi gospodarske koristi je poslovni odbor Elektromehanike odobril tovarišu Seražinu Silvu izplačilo enkratne odškodnine v znesku 30.913,00 N din.

Šk

Tehniške novice

Tablete za lesk pri nikljanju

Dodatki, ki se zahtevajo za nikljanje, se dodajajo elektrolitu lahko v tekoči obliki ali v trdni obliki kot prahast material ali kot tablete.

Dodatek za lesk kot tekočina sestoji večinoma iz raztopine trdnih snovi. Za izdelavo tekočih dodatkov je potreben poseben postopek in posebne posode. Pri tabletah pa je to enostavnejše. Če se dosedaj tablete za lesk niso na splošno upeljale, je to vzrok neosnovanega zaupanja. Tablete se namreč razlikujejo kemično od tekočih materialov le z ozirom na vsebnost vode. Praktična uporaba teh tablet v različnih obratih v Nemčiji in drugod, je pokazala tekem vrste let, da nastaja lesk pri nikljanju tako s trdnimi kot tekočimi dodatki.

Razlika obstoja le v dodatku. Medtem ko tekoči dodatek takoj učinkuje v elektrolitu, imajo tablete nekaj zaviralni učinek, počasi seetope, s tem se pa tudi izognemo prevelikemu doziranju.

Če se pa zahteva hitro reakcijo, se tablete mešajo v vročem elektrolitu ali

(Nadaljevanje s 3. strani)

Zvezo komunistov čimveč novih članov, ker se dobro zavedajo, da je z množičnostjo laže reševati probleme in slediti začrtani poti.

Komunisti v TPT so v minulih mesecih opravili veliko delo, zdaj po obeh kongresih Zveze komunistov, slovenskem in jugoslovanskem, pa ugotavljajo, da so šli po pravilno začrtani poti. Poudarjajo, da so se zavedali določenih sprememb še pred sprejemom resolucij obeh kongresov. Določila resolucij teh kongresov so praktično začeli izvajati še pred njihovim sprejemom. Konkreten položaj v tovarni je pač narekoval takšne ukrepe, ki so skorajda povsem identični z resolucijami obeh kongresov.

Za svojo marljivost so dobili že številna priznanja, med njimi tudi od organizacij Zveze komunistov ZP Iskra. Kot zelo aktivno osnovno organizacijo Zveze komunistov je komuniste v Polprevednikih ocenila tudi občinska konferenca Zveze komunistov.

lad

v vodi in postopek je hitrejši. Tako n.p.r. se tablete raztope v nikljevi kopeli pri mešanju in temperaturi 50 stopinj C v približno 1 uri, brez mešanja pa v 2,5 urah.

Tablete vsebujejo zahtevane snovi za vzdrževanje kopeli: za lesk, za zmanjšanje napetosti, (mehčalec), za izravnavanje površine, disperzno sredstvo in nikljeve soli. Ne vsebujejo pa kloridov in borove kisline, ti so namreč dodani zelo redko in le za posebne primere.

Tablete se lahko uporabljajo, če imajo isto osnovno sestavo kot elektrolit. Ta naj bi ne imel bistvenih množin nečistoč, kajti tablete za lesk razumljivo ne morejo popraviti slabo delujočih elektrolitov.

Galvanotehnik 1974/5 S. O.

Steklena spajka

Za spajanje stekla, kovin in keramike so razvili vrsto spajk iz stekla, s katerimi spajkajo te vrste materialov v temperaturnem območju od 400—700 stopinj C.

V glavnem sta v uporabi dve vrsti steklenih spajk: 8 tipov stabilne spajke v območju 20—300 stopinj C s toplotnim razteznostnim koeficientom 55—150 · 10⁻⁷/stopinj C in 6 tipov kristalizirane spajke od 20—300 stopinj C s toplotnim koeficientom 65—98 · 10⁻⁷/stopinj C.

Pri izbiri spajke moramo paziti na sledeče: na maksimalno dovoljeno temperaturo spajkanja, toplotni razteznostni koeficient materialov za spajanje in maksimalno delovno temperaturo.

Material se dobi na trgu v obliki prahu, drobnejšem kot 100 milimikronov, način dela je različen: spajko na veznih ploščah lahko natisnemo, nabrizgamo ali plošči potapljamo v spajko kot v kopel.

Metalloberflaeche 1974/5, S. O.

DOPIŠUJTE V ISKRO

Dve novi tovarni ZP Gorenje

Po tedniku „Naš čas“, ki vsak petek izhaja kot naslednik štirinajst-dnevnik „Saleski rudar“ v Velenju, povzemamo dve vesti o dveh novih tovarnah ZP Gorenje, prvo bodo odpri za letošnji dan republike, za drugo pa so 7. novembra vzdali temeljni kamen.

PRAZNIČNO DARILLO „ROJSTNE-MU“ KRAJU

Letošnji praznik republike, 29. november, bo nad 6.000 članska delovna skupnost Tovarne gospodinjke opreme „Gorenje“ Velenje proslavila na

svojestven način. V počastitev praznika in začetkov tovarne bodo v vasi Gorenje pri Šmartnem ob Paki, kjer je začela tovarna gospodinjke opreme „Gorenje“ nezadržan razvoj, predali svojemu namenu novo tovarno talnih keramičnih ploščic za notranjo opremo. Slavje, združeno s priložnostnim kulturnim programom, bo 28. novembra ob 11. uri v novih tovarniških prostorih.

Nova tovarna „Gorenje“ je bila zgrajena v 13 mesecih, ob otvoritvi bo v njej stekla poskusna proizvodnja, z redno proizvodnjo pa bodo začeli, kot računajo, marca prihodnje leto. Na leto bodo v novi tovarni izdelali 1 milijon kv. m keramičnih ploščic,

zaposlovali pa bodo blizu 200 delavcev in delavk. Inženiring in opremo je dobavila italijanska tvrdka „Mitland“ iz Milana, investicija pa bo veljala za obratnimi sredstvi vred okrog 900 milijonov dinarjev.

Cerprav nova tovarna talnih keramičnih ploščic za notranjo opremo „Gorenje“ še ni začela obratovati pa že pripravljajo načrte za povečanje zmogljivosti tovarne.

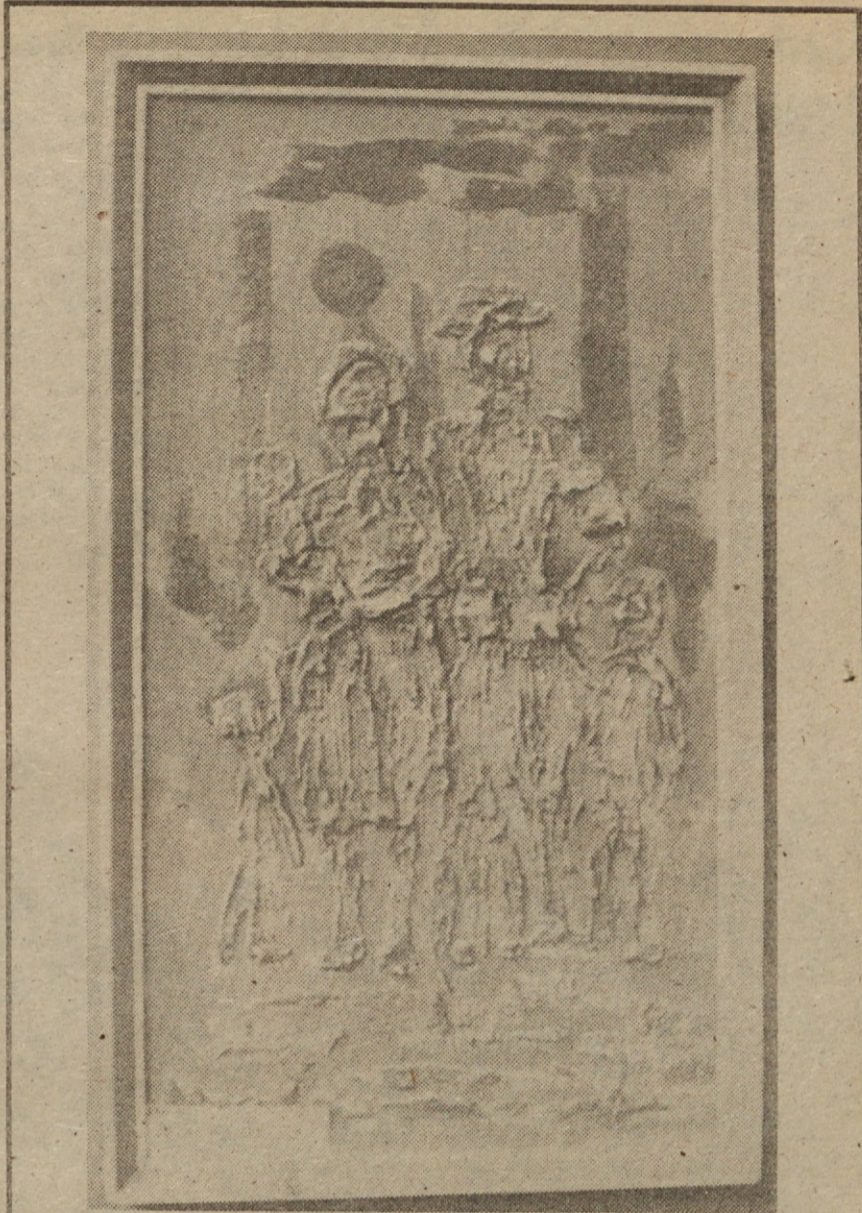
TEMELJNI KAMEN ZA NOVO TOVARNO

Pretekli petek, 7. novembra, je bila v Rogatcu slovesnost, na kateri je predsednik tovarniške konference ZSMS Velenje TGO Gorenje Jože Krebl položil temeljni kamen za novo tovarno Gorenja v tem kraju.

Slovesnosti so se uležili poleg velikega števila domačinov tudi predsednik skupščine občine Velenje Nestl Žgank, predsednik šmarske občine Joško Lojen, sekretar komiteja občinske konference ZKS Velenje Franjo Korun in generalni direktor združenih industrijskih podjetij Gorenje Ivan Atelšek.

Potem, ko so godbeniki zaigrali nekaj koračnic, je predsednik šmarske občine Joško Lojen spregovoril o pomenu nove tovarne za njihovo območje, ki je gospodarsko zelo slabo razvito.

V novi gorenjski tovarni v Rogatcu bodo izdelovali hladilniške kondenzatorje in izdelke iz plastičnih mas. Predvideno je, da bo v njej v prvi fazi zaposlenih 60 ljudi. Celotna investicijska vrednost znaša 3 milijarde starih dinarjev. V prvi fazi naj bi znašal bruto produkt 3,5 milijarde dinarjev, pozneje pa bi se povečal na 10 milijard. Predvidevajo, da bo proizvodnja stekla že konec julija prihodnje leto. Celotna proizvodnja bo namenjena matični tovarni Gorenje v Velenju. Samoupravno bo tovarna organizirana kot temeljna organizacija združenega dela Gorenje.

Pohovno vabimo vse likovnike – amaterje v Iskri, ki bi želeli postati člani kluba likovnikov – amaterjev ZP Iskra, naj se javijo Ivanu Razborsku, Ljubljana, Trdinova 3, pismeno, ali pa telefonično na št. 314-544. Posnetek je z uspele letošnje razstave naših likovnikov v Celju ob dnevu borca in dnevu Iskre.

Volitve delegacij v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti

Na razgovoru predstavnikov samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij TOZD in KS, ki je bil dne 4. 11. 1974 v občinski skupščini Kranj, so bila dana nekatera pojasnila v zvezi s pripravami za izvedbo volitev delegacij v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti v občini Kranj ter razdeljen osnutek sklepa o razpisu volitev, osnutek začasnega statutarnega sklepa in pregled delegatskih mest za izvedbo teh volitev. Zaradi nekaterih novih stališč in ker razgovoru niso prisostvovali predstavniki vseh TOZD in KS, na razgovor pa tudi niso bili vabljeni zastopniki delovnih skupnosti z do 30 zaposlenimi, posredujemo vsem organizacijam in skupnostim naslednja

NAVODILA

za pripravo in izvedbo volitev delegacij v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti (v nadaljnjem besedilu: SIS).

1. Razpis volitev

Po naknadnem pojasnilu Republiške konference SZDL naj se volitve opravijo hkrati za vse samoupravne interesne skupnosti, tako za tiste SIS, ki tvorijo skupščinski sistem, kakor tudi za vse ostale interesne skupnosti. Po predvidenju naj bi v kranjski občini še v letošnjem letu ali v začetku prihodnjega leta uskladile organizacijo in delo z ustavnimi načeli tudi skupnosti za POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE, VODNO SKUPNOST, STANOVANJSKO SKUPNOST, SKUPNOST ZA ZAPOSLOVANJE IN TELESNO-KULTURNO SKUPNOST. Število delegatov in način delegiranja v skupščine te skupnosti mora biti urejeno s samoupravnimi sporazumi o ustanovitvi skupnosti.

Glede na navedeno priporočamo vsem organizacijam in skupnostim, DA POVEČAJO DELEGACIJE NAD 10 ČLANOV. Številčno večje delegacije bodo tako lažje delegirale delegate tudi v druge SIS, s tem pa omogočimo tudi ustreznejši sestav delegacij glede na področja, ki jih bodo morali delegati zastopati v vseh SIS. Zaradi navedene spremembe bo treba ustrezno spremeniti sklep o razpisu volitev in začasnemu statutarnemu sklepu. V ta namen prilagamo besedilo sprememb obeh sklepov.

Volitve delegacij razpišejo in izvedejo vse TOZD in druge samoupravne organizacije in delovne skupnosti, ki imajo nad 30 zaposlenih, ter vse krajevne skupnosti. Predvideno je, da bo Skupščina SR Slovenije sprejela zakon o oblikovanju in volitvah delegacij SIS v sredo, dne 13. 11. 1974, zato naj bi samoupravni organi imeli seje 14. 11. 1974, izjemoma pa lahko tudi prej. Samoupravni organi morajo na tej seji:

- sprejeti sklep o razpisu volitev,
 - obravnavati predlog začasnega statutarnega sklepa,
 - po potrebi spremeniti ali dopolniti volilno komisijo,
 - imenovati komisijo za sestavo volilnih imenikov, (v KS te komisije ni potrebno imenovati, ker bo volilne imenike pripravil pristojni občinski upravni organ).
- Po amandmaju k predlogu zakona o oblikovanju in volitvah delegacij v SIS se delovni ljudje v dislociranih obratih ali enotah (sedež TOZD ali organizacije v drugi občini) in ki imajo več kakor 30 zaposlenih, lahko prosto odločijo, ali bodo volili delegacijo za SIS v občini, kjer je ta enota (Kranj) ali bodo volili delegacijo za SIS v občini, kjer ima TOZD ali OZD svoj sedež. Ustrezno pojasnilo je bilo objavljeno tudi v „DELU“ dne 6. 11. 1974.

2. Kandidacijske konference

Kandidacijske konference skličejo predsedniki osnovnih organizacij sindikata v TOZD in predsedniki SZDL v KS, ki morajo biti opravljene v času od 14. do vključno 20. 11. 1974. Dnevni red konferenc naj bi bil naslednji:

- izvolitev delovnega predsedstva in zapisnikarja,
 - obravnava in sprejem samoupravnih sporazumov o ustanovitvi SIS in določitev podpisnika,
 - obravnava in sprejem začasnega statutarnega sklepa,
 - poročilo koordinacijskega odbora in predlog kandidacijske liste za volitve članov delegacij SIS,
 - obravnava in sklepanje o predlogu kandidatne liste.
- Zbore delovnih ljudi pa morajo sklicati tiste organizacije in delovne skupnosti s sedežem v občini Kranj, ki imajo pod 30 zaposlenih, če ravno ne bodo izvedle volitev delegacij v SIS, pač pa bodo morale obravnavati in sklepati o samoupravnih sporazumih o ustanovitvi SIS.

Predloge samoupravnih sporazumov o ustanovitvi SIS za: osnovno izobraževanje, kulturo, zdravstvo, otroško varstvo in socialno skrbstvo ter obrazec zapisnika kandidacijske konference vam bo dostavil po pošti oddelek za občo upravo in družbene službe skupščine občine Kranj dne 13. 11. 1974. V kolikor bodo pripravljene samoupravni sporazumi o ustanovitvi še nekaterih drugih SIS, bodo dostavljeni tudi ti, sporazum o ustanovitvi SIS za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter vodno skupnost pa so vam dostavile že te skupnosti.

3. Tehnične priprave za volitve

V volilne imenike v TOZD ni treba vpisovati oseb, ki so na odsluženju kadrovskega roka, ker ti pri teh volitvah ne bodo volili.

Sestanek volilnih komisij TOZD in KS bo sklicala občinska volilna komisija okrog 20. 11. 1974. Za imenovanje volilnih odborov in zapisnike na dan volitev, bodo volilne komisije prejele ustrezne obrazce.

Glasovnice v TOZD bodo morale pripraviti volilne komisije same, za KS pa bo te preskrbela Občinska volilna komisija. Predsedniki volilnih komisij KS bodo morali zato na sestanku teh komisij prenesti en izvod potrjene kandidatne liste.

Vse predsednike DS prosimo, da o tem obveste tudi predsednike osnovnih organizacij sindikata, predsednike koordinacijskih odborov ter strokovne službe, predsednike SKS pa naj o tem obveste tudi predsednike organizacije SZDL.

TOZD in KS, katerih zastopnikov ni bilo na razgovoru, pošljamo celotno gradivo, ostalim delovnim skupnostim (pod 30 zaposlenih, ki ne izvajajo volitev) pa v vednost samo pregled delegatskih mest za pet SIS.

Za občinski sindikalni svet
VIKTOR ERZEN, l.r.

Za Občinsko konferenco SZDL
SLAVKO MALGAJ, l.r.

Kako organizirati obveščanje delegatov

Kako hitro (pravočasno), optimalno (zadostno), in korektno informirati delegate, delegacije in vse delavce o aktualnih zadevah, iz življenja in poslovanja podjetja (TOZD, DO in ZP)?

Kako naj vse naše delavce združene Iskre informiramo o poslovanju združenega podjetja smo v časopisu že pisali, vendar se mi zdi prav, da to ponovim:

1. Skupne službe ZP (predlagatelji) morajo svoja gradiva za skupščino ZP in njene kolektivne izvršilne organe (odbore) pripraviti tako, da imajo gradiva tudi kratek povzetek z navedbo bistvene vsebine gradiva. Gradivo mora biti pisano v jeziku, ki je razumljiv 26000 delavcem Iskre!

2. Menimo, da je le časopis Iskra lahko tisti posrednik informacij o poslovanju, ki pride do slehernega delavca Iskre, zato mora naše uredništvo prejemati gradiva za objavo v obeh predlaganih oblikah: celotno gradivo in povzetke!

3. Pred vsakim zasedanjem skupščine ZP naj predsednik priredi razgovor z uredniškim odborom (malo tiskovno konferenco), kjer bi urednike in novinarje Glasila informiral o najvažnejših problemih in dal napotke za samo pisanje časopisa.

Uredništvo namreč smatra, da mora časopis pisati več o zadevah in

dogodkih, ki se dogajajo oz. ki tečejo in bodo potekali; kot pa o zbudovini, o dogodkih, ki so se zgodili, in na katere ni več moč vplivati! Kako bomo v tem uspeli, pa ni samo v naših rokah!

4. Poslovodni organi ZP (generalni direktor in ostali vodilni delavci ZP), vsak s svojega področja dela morajo sproti obveščati delavce Iskre (preko časopisa) in temu primerno pripravljati ustrezna gradiva!

5. ZP ima odgovorno osebo, za stike z javnostjo, ki je dolžna dajati informacije o poslovanju ZP.

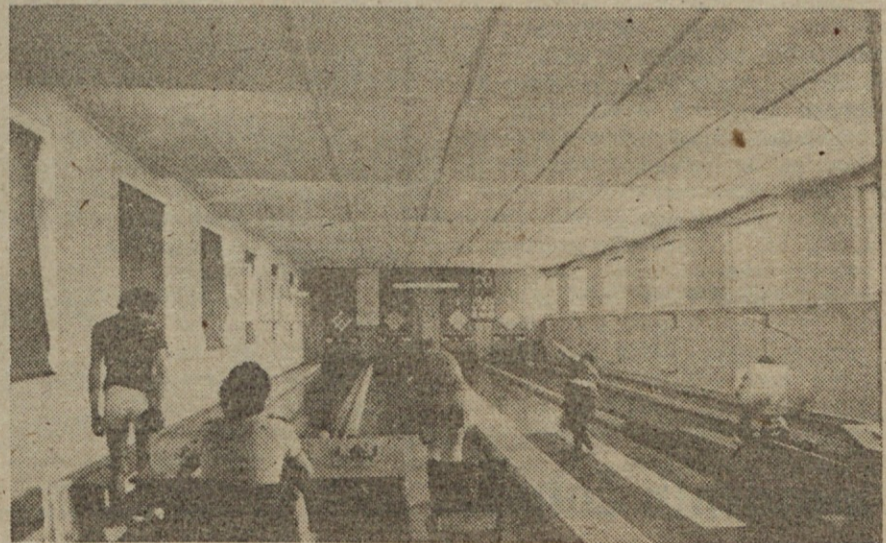
Toliko o ZP.

Isto velja tudi za delovne organizacije (Industrije), ter tovarne in obrate (TOZD), ki vsaka za sebe organizira svoj način informiranja delavcev:

- preko lastne razglasne postaje,
- z okrožnicami in informativnimi listi ali bilteni,
- na informativnih sestankih po oddelkih in delavnicah ter poleg vsega
- preko časopisa Iskra ali preko internega Glasila.

Ne glede na način informiranja, pa bi po mojem globokem prepričanju vsaka delovna organizacija morala imeti svoje informacijsko središče: službo ali področje za stike z javnostjo, ki naj bi vsebovala naslednje dejavnosti:

- informiranje javnosti preko javnih sredstev obveščanja (RTV, dnevni tisk ...)
- informiranje lastnega kolektiva

Za kegljanje v organizacijah ZP Iskra velja, da je zelo razvita in priljubljena športna vrsta. Zdaj, ko je tako rekoč konec „poletnih“ športnih dejavnosti in se na „zimsko“ komaj šele pripravljamo, bodo številna kegljišča še bolj zaživela, vendar pa letos pogrešamo vsakoletna kegljaška srečanja športnikov ljubljanskih organizacij. Posnetek pa je z letošnjih športnih iger v Celju.

- vodenje kronike delovne organizacije
- arhiv informativne službe

kajti naloge in dolžnosti, ki izhajajo iz ustavnega določila „informirati in biti informiran“, so zelo obsežne in odgovorne! Delovna organizacija mora zagotoviti javnost svojega dela in poslovanja, kot tudi javnost dela samoupravnih in poslovnih organov; vse delavce mora „tekoče obveščati o vseh vprašanih, ki so pomembna za delavčev družbeno ekonomski položaj in ki omogočajo kar najbolj popolno in kvalificirano odločanje pri izvrševanju svojih samoupravnih pravic in dolžnosti“; mora organizirati informiranje (od informativnih sestankov do časopisa!) kolektiva v obe smeri. Delovna organizacija mora imeti tudi odgovorno osebo, ki je dolžna dati informacije, tudi kadar delavci kolektiva in sredstva obveščanja to zahtevajo.

Neodvisno od velikosti TOZD in vsebine sklenjenega samoupravnega sporazuma o združevanju TOZD v delovno organizacijo, ima TOZD enako odgovornost glede obveščanja svojih delavcev, vendar lahko „službo informiranja“ organizira skladno z dogovorom z ostalimi TOZD, ali sama ali skupaj z ostalimi na DO.

Menim, da se vsi skupaj premalo zavedamo ustavne določbe, ki zahteva skoraj dobesedno: Delavec mora biti redno obveščen o poslovanju organizacije združenega dela in njenem materialno-finančnem stanju, o ostvarjanju in delitvi dohodka, o uporabi sredstev ter o drugih vprašanih, ki so pomembna za odločanje in izvajanje nadzorstva nad izvrševanjem sklepov.

In čigava dolžnost je obveščanje? Kdo je torej dolžan informirati delavce:

1. Samoupravni organi, delegacije in delegati o svojem delu o zadevah, ki so na dnevnem redu zasedanj (da dobijo stališča svojih kolektivov) ter o sprejetih sklepih
2. izvršilni organi o svojih zaključkih in stališčih
3. poslovodni organi (glavni direktor in poslovni odbor) o poslovanju delovne organizacije, TOZD (tovarni obratov) in delovni skupnosti Skupnih služb
4. družbenopolitične organizacije (sindikati, ZK, ZB, ZSMS) o svojem delovanju, akcijah in sklepih ter stališčih.

Kako bi moralo biti, o tem sem nekaj napisal, kakšno pa je današnje stanje – to pa presodite sami! I. S.

Vzoren delavec, kipar in letalski modelar

Beseda bo tekla o Mihi Kaču, že sedemnajst let marljivemu članu delovnega kolektiva naše tovarne električnih aparatov. Priljubljen med sodelavci je popoln mož na svojem delovnem mestu v oddelku za izdelavo montažnih priprav. Pogostokrat že se je izkazal s svojimi predlogi izboljšav, s katerimi je pripomogel k skrajševanju izdelave naših izdelkov. Tu in tam je pri tem tudi naštel na nepotrebne ovire. No, pa pustimo to pot delo in te probleme ob strani. Poglejmo rajši, kako Miha Kač preživlja svoj prav-

ustvarjalcu za vloženo delo in sredstva v ponos in zadovoljstvo. No, Mihi Kaču tudi delo na tem področju izpolnjuje pričakovanja. Njegovi modeli se ponosno pno v nebo in s svojo radijsko napravo jih spretno vodi, dokler mojstrsko spet ne pristanejo na travo.

Še dokaz o njegovi vztrajnosti in prizadevanjih. Za izdelavo solidnega letalskega modela, vodenega po radiu, porabi tudi do 350 delovnih ur. Ni mu jih žal žrtvovati, če potem uživa, ko model lahko kroži v višini in ubogljivo sledi njegovim ukazom po radiu. Seveda pa je toliko večje razočaranje, če morda zaradi napake v radijski

Miha Kač — vnet letalski modelar — z enim izmed svojih uspešnih modelov.

zaprav skromno odmerjeni prosti čas. Kot smo povedali že v naslovu je Miha Kač kipar in letalski modelar. Oba „konjička“, če temu lahko tako rečemo, goji že triindvajset let, stalno in nenehno, kot mu pač narekujejo notranja nagnjenja. Včasih se več posveča kiparskemu ustvarjanju, včasih ga bolj zavzemajo letalski modeli. Kakor pa pri svojem delu v službi, tudi v prostem času svojima dvema strastema poklanja vso natančnost in vztrajnost, zato nič presenetljivega, če na obeh področjih tudi dosega lepe rezultate.

Kačevo kiparsko ustvarjanje ni kar tako. Doslej je izpod njegovih spretnih prstov nastala že dolga vrsta solidnih stvaritev, največ otroških glav in glav odraslih, ki jih odlikuje presenetljiva natančnost in podobnost z modeli. Med temi stvaritvami so tudi razni kipci, ki jih je oblikoval verno in s polno mero daru za opazovanje. Pa dovolj besed — naj govore o Kačevih kiparskih stvaritvah posnetki, ki smo jih izbrali k zapisu.

Kot sam pravi, se v prostem času največ ukvarja z letalskim modelarstvom, kiparjenje pa največkrat pride na vrsto takrat, ko mu pomanjkanje kakega materiala onemogoči delo na letalskih modelih. Torej še nekaj besed o Kačevem modelarskem delu!

Z letalskim modelarstvom se ukvarja že toliko let, da ga mimo lahko štejejo za strokovnjaka na tem področju. Začel je, kot navadno vsak mlad modelar s prosto letečimi modeli. Ker je pri njihovi gradnji predpogoj natančnost in preciznost, jih je izdeloval zelo skrbno in s temeljitim upoštevanjem modelarskih zakonitosti. Zato so že njegovi prvi modeli leteli solidno in je z njimi dosegel lepe rezultate. Vsekakor najvidnejši uspeh pri tem je dosegel v letih 1960 in 1961, ko si je s prosto letečimi letalskimi modeli prabil naslov republiškega prvaka. Z rastjo njegovega strokovnega znanja in izkušenj pa se je pozneje lotil zahtevnejših modelov, jadralnih in motornih, vodenih po radiu. Tu je razumljivo potrebna še večja natančnost, še več znanja in izkušenj, da so modeli zares

napravi, model izgubi svojo poslušnost in se prepusti zračnim tokovom, da ga odnesejo po svoje.

In ne samo to, da za izdelavo modela porabi toliko ur natančnega in vztrajnega dela. Vložiti je treba kar lepe denarje, zlasti pa se je včasih treba boriti za potrebne materiale in, če se jih ni mogoče dobiti doma, je treba ponje tudi čez mejo. Vrhunsko letalsko modelarstvo je prav gotovo prijeten, a vsestransko zahteven

Skrbne priprave modela pred vzletom so še kako pomembne.

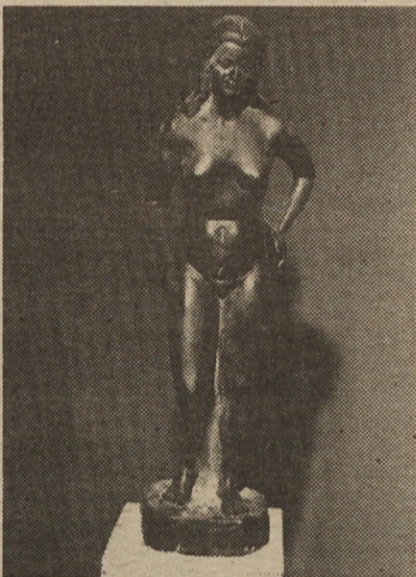
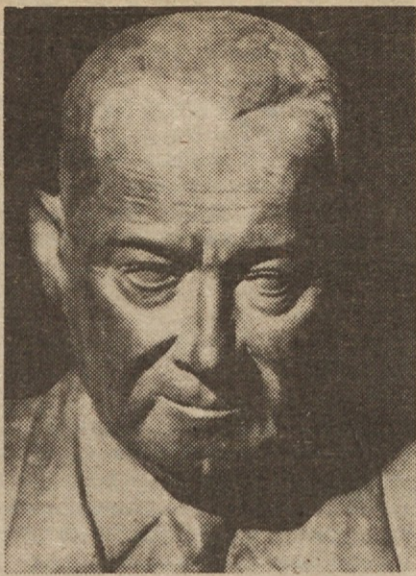
konjiček, ki se mu moraš posvetiti z vso resnostjo, teoretičnim in praktičnim znanjem, z vso ljubeznijo in vztrajnostjo, če hočeš uživati zadovoljstvo in ponos, ko model kroži visoko na nebu natanko tako, kot ga vodi tvoja roka z zemlje. Tako kot letalci uživajo v svojih letalih na drznih poletih, tako uživa tudi letalski modelar, ki spremlja plod svojega truda in prizadevanj v višini.

Zato nič čudnega, če Miha Kač že toliko let z ljubeznijo izdeluje in ustvarja zahtevne letalske modele, pri gradnji katerih vlaga vse svoje znanje in izkušnje, da potem ob modelih resnično uživa. Odtod tudi odgovor, zakaj med svojima konjičkoma — kiparjenjem in letalskim modelarstvom, slednjemu daje prednost. A. K.

Tečaj za voznike motornih čolnov

Sportna komisija Elektromehanike organizira tečaj ter opravljanje izpita za vožnjo z motornim čolnom.

Informacije in prijave sprejema Pavle Dobovšek, tel. 25-36, do 29.11. Sportna komisija Elektromehanike

Nekaj izmed mnogih kiparskih stvaritev Mihe Kača.

Reklama — tokrat poceni

Mnogo predlogov je bilo že o boljšem obveščanju in dolžnosti samega časopisa Iskra. Nikakor ne bi hotel trdit, da sedanja oblika ni dobra, ampak mislim poudariti, da moramo vedno težiti k boljшему obveščanju.

Prav tako bi želel opozoriti na pomanjkljivo obveščanje o tehničnih dosežkih v vseh medijih javnega obveščanja.

Za ta sestavek sem dobil idejo na Sejmu elektronike 74. Začudil sem se ob dogodku, ko delavci Iskre niso poznali izdelkov drugih tovarn. Mnogo bolje bi lahko koordinirali delo, če bi bili bolje predstavljeni novi izdelki programa ZP ISKRA. Velikokrat se dogaja, da smo premalo obveščeni o težnjah v razvoju. Prav pravilno obveščanje o tehničnih dosežkih bi pomenilo večje poznavanje dosežkov in uspehov. Delavca bi morali malo več obvestiti o novih snovanjih v razvoju in novostih, ki jih pripravljajo tehnologi. Nekaj takih poročil je že bilo in menim, da bi morali pisati prav o tem delu problemov.

Seveda pa ni narobe s podobnimi problemi v našem glasilu, ampak tudi v ostalih sredstvih informiranja. Spomnimo se oddaje „Po sledih napredka“. Prav v tej znanstveni oddaji je bilo zelo dobro prikazano razvojno delo inženirjev v Iskri. Sprajujem, ali ni prav takšna oddaja najcenejša reklama za prodajo naših izdelkov. Na zelo neprisiljen način gledalec spozna težnje in napredek v razvojnih laboratorijih Iskre.

Vem, da stane nekaj minut trajajoča reklama tisoče novih dinarjev. Zato menim, da bi morali premisliti, kako bomo vzpodbujali k večji dejavnosti na tem področju. V mislih imam način nagrajevanja in večjo zavzetost za delo na tem področju. Menim, da je to področje zanemarjeno, če pri-

merjamo velikost in tehnologijo ZP Iskra.

Premalo se zavedamo pomena in možnosti, ki jih imamo za tako imenovano ceneno reklamo. Pri tem imam v mislih informacije v časopisju in poljudno znanstvenih revijah.

Zmotno je mišljenje, da je potrebna reklama v obliki fotografij in tekstno nepotrebno, vendar menim, da bi morali mnogo več obveščati javnost o tehničnih dosežkih. Dobro mnenje o novi telefonski centrali, ki je zasnovana moderno, vsekakor vpliva na prodajo televizorjev. O tem sicer nimam nobenih podatkov, vendar menim, da je zanesljivo tako.

Zakaj potem drugod po svetu pripravljajo podjetja tiskovne konference ob pojavu novih izdelkov na tržišču. Prav tako se zanimajo za čim večji vpliv in tem večje informiranje v sredstvih javnega obveščanja. Vsa večja podjetja imajo strokovne časopise in lastno izdajateljsko službo. Vse to naj bi pomenilo večje zaupanje kupcev do tehničnih rešitev njihovih razvijalcev.

Lahko opazimo naše težave prav pri dojemanju in vrednotenju tehnike. Vse premalo se zavedamo uspeha, ki smo ga dosegli na delovnih mestih v razvoju, tehnologiji, ali na tekočem traku. Menimo, da se v našem delu ni nič izboljšalo in teče vse po starem.

ZP Iskra ima posebno službo, ki skrbi za pravilno in uspešno reklamiranje svojih izdelkov. Prav tako ima uredništvo časopisa skupino dobrih novinarjev, ki so zelo dobro seznanjeni z delom po posameznih kolektivih.

Menim, da bi morali pretehtati možnosti, ki jih imamo, in mnogo bolj obvestiti javnost. Zato bi morali poiskati način, kako vzpodbujati naš tehnični kader, da se bo odločil za večjo dejavnost v različnih tehničnih in drugih revijah. Če je moj predlog neutemeljen, mi oprostite. Če je neumen, ga prezrite, če pa se vam zdi koristen, ga poskusite uresničiti!

SG—

Obvestilo inženirjem elektrotehnike

Na pobudo Fakultete za elektrotehniko in Ljubljani se bodo sestali diplomirani inženirji elektro stroke iz ZP Iskra in predstavniki fakultete na skupen razgovor. Pogovarjali se bodo o aktualnih vprašanih stroke, kakor jih vidijo ljudje v praksi in ljudje na fakulteti. Program, ki bo trajal ves delovni dan, zaobsega tudi ogled laboratorijev, predavanja in vnaprej določene teme ter diskusijo. Zvrstila se bodo naslednja predavanja:

1. Smeri študija na FE (doc. dr. Medič Igor)
2. Podiplomski študij (prof. dr. Ludvik Gyergyek)
3. Izredni študij in dopolnilno izobraževanje (doc. dr. Franc Bratkovič)
4. Raziskovalna dejavnost na FE (prof. dr. Miljutin Željznov)

Da bi se srečanje odvijalo čim bolj delovno in koristno, ga bo fakulteta organizirala v dveh turnusih, in sicer za prvo skupino inženirjev iz naslednjih organizacij ZP Iskra:

ISKRA — Elektromehanika Kranj, Elementi Ljubljana, EMO Celje, Sprejemniki Sežana, Aparati Ljubljana, Avtoelektrika Nova Gorica, Elektromotorji Železniki, Naprave Ljubljana,

Elektronika Horjul, Kondenzatorji Semič, Instrumenti Otoče, Polprevodniki Trbovlje, Usmerniške naprave Novo mesto, Industrija oprema Lesce, Antene Vrhnika, Baterije ZMAJ Ljubljana.

v petek, 6. decembra 1974, za drugo skupino, za inženirje iz Iskra — Raziskovalni inštitut in Iskra Commerce pa februarja 1975. Udeleženci prvega srečanja bodo sprejeli osebno vabilo.

ZAHVALA

Ob prerani izgubi dragega moža in brata

FRANCA JUŽINE

se iskreno zahvaljujem kolektivu in sodelavcem TOZD Avtomatika Pržan za posvilo besede, sočustvovanje, podarjeno cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Zena Zinka

ZAHVALA

Ob kruti resnici izgube mojega dragega očeta

ANTONA KOSTREVCA

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem obrata Števec — vrtnice, forreze, lakirnice in kontrole števec za denarno pomoč in izrečeno sožalje zalujoča hčerka Anica Cof z družino

ZAHVALA

Ob boleči nepričakovani izgubi dragega očeta

JOŽETA JAKLIČA

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem iz tehnologije, konstrukcije in TPI za podarjeni venec, izrečeno sožalje ter spremstvo na njegovi zadnji poti.

Sin Milan

VIII. zimskošportne igre OB SS Kranj

Komisija organizacijskega odbora za izvedbo VIII. zimskih športnih iger ObSS Kranj v vesleslalomu je imela pod predsedstvom Jake Vehovca svojo prvo sejo. Glavni zaključki seje so naslednji:

1. VIII. zimskošportne igre ObSS Kranj bodo (predvidoma) 15. in 16. februarja 1975 v Mojstrani.
 2. Pokrovitelj iger je „Elektro — Gorenjska“
 3. Število tekmovalnih kategorij ostane isto kot lani (11). Novost: tekmovanja se bodo lahko udeležili tudi upokojeanci, seveda vsak v svoji starostni kategoriji.
 4. O celotnem tekmovanju naj se posname 15–25-minutni barvni 16 mm film (ev. 8 mm).
 5. Komisija predlaga ObSS, da se za to tekmovanje uvede štartnina za vsakega prijavljenega tekmovalca, ki jo organizacija dobi povrnjeno za toliko prijaviteljev, kolikor se jih tekmovanja tudi dejansko udeleži.
- Teh pet preliminarnih sklepov objavljamo pač zato, da bi se posamezne sindikalne podružnice lahko že danes pričele pripravljati na to tekmovanje, ki naj postane resnično množično (in ne samo po prijavah!) Tudi datum izvedbe je pomemben — in bi bilo že danes potrebno vplivati na odgovorne faktorje po posameznih podjetjih, da bi bila sobota, 15.2.1975, prost dan!
- O poteku priprav vas bomo sproti in pravočasno obveščali.

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva ZP Iskra, industrije za elektrotehniko, telekomunikacije, elektromehaniko, avtomatiko in elemente, Kranj — Urejuje uredniški odbor — Glavni urednik: Igor Slavec, odgovorni urednik: Janez Silc — Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo — Naslov: Ljubljana, Trg revolucije št. 1, telefon: 324-061, int. 21-20 — Tisk: Združeno podjetje LJUDSKA PRAVICA — LJUBLJANSKI DNEVNIK, Ljubljana